

west • vlaanderen werkt

De West-Vlaamse meubelsector
Kennis als grondstof voor de toekomst
Huishoudelijke verpakking en milieu
Milieuzorg in de Vlaamse overheid
Bedrijf in de kijker: De Witte Lietaer
Al gehoord van de WAP?
De nieuwe Wet op de Aanvullende Pensioenen

SITA Belgium, onderdeel van de divisie Milieuzorg van de groep SUEZ, biedt u een optimale oplossing voor al uw afval en verzekert de verwerking ervan met respect voor het milieu en de wettelijke bepalingen. Als het om afvalbeheer gaat, zijn wij uw nabije en betrouwbare partner.

SITA Belgium

Gatti de Gamondstraat 254

B-1180 Brussel

Tel +32 (0)2 370 66 11

Fax +32 (0)2 334 36 36

www.sita.be

suez

150

Redactioneel
Kennis als grondstof voor de toekomst

152

Tanja Termote
Sector in de kijker:
de West-Vlaamse meubelsector

161

Paul Verhaeghe
Huishoudelijke verpakking en milieu

170

Anne Van Autreve
Milieuzorg in de Vlaamse overheid

174

Bedrijf in de kijker
De Witte Liettaer

178

Nele Depestel
Het verloop van de sociaal-economi-
sche indicatoren en de conjunctuur
in West-Vlaanderen

180

Kort Genoteerd

185

WES-Nieuws

- WES internationaal actief
- Projecten in de kijker

188

WES Milieu informeert

190

Financiële Focus

Al gehoord van de WAP?
De nieuwe Wet op de Aanvullende
Pensioenen

192

Publicaties WES

Het volgende nummer van
West-Vlaanderen Werkt

West-Vlaanderen Werkt is een uitgave van WES
Onderzoek & Advies.
De artikelen zijn niet noodzakelijk de weergave van
officiële standpunten van WES. Bij naamvermelding
verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid
van de auteur.
Reproductie van of verwijzing naar één van de artike-
len mag uitsluitend met correcte vermelding van
auteur en bron, en mits het bezorgen van een kopie
aan de redactie.

Beschermcomité

P. Breyne
gouverneur
voorzitter WES
prof. em. dr. O. Vanneste
eregouverneur
D. De fauw, J. Durnez,
G. Kindt, G. Pertry,
M. Titeca-Decraene, P. Van Gheluwe
leden van de bestendige deputatie

Redactiecomité

prof. dr. N. Vanhove
voorzitter
R. De Keyser, S. Simoens, H. Desmyttere,
R. Houthaeye, J. Lammerant

Redactiesecretaris

Sabine Simoens

Verantwoordelijke uitgever

N. Vanhove
Krakkestraat 3,
8200 St.-Andries (Brugge)

Abonnement

West-Vlaanderen Werkt:

€ 25 (BTW en port inbegrepen):
Voor vier nummers plus publicatie
Losse nummers: € 4,50
Aanvragen bij Sabine Simoens
tel: 050-36 67 78
fax 050-36 31 86
e-mail: sabine.simoens@wes.be
of via onze website: www.wes.be

Advertentiewerving:

A&RB Zenith
Bruggesteeweg 13
8755 Ruiselede
tel. 051-68 75 00
fax 051-68 78 20
e-mail: germain.billiet@bamo.be

Oplage:

4.120 exemplaren

WES Onderzoek & Advies
Baron Ruzettelaan 33
8310 Brugge-Assebroek
tel. 050-36 71 36
fax 050-36 31 86
Postrekening
000-0125243-16
BTW
BE 408 382 668
website: www.wes.be

Ontwerp lay-out
Johan Mahieu, Brugge
Drukkerij
Goekint Graphics,
Oostende
Foto kapt
Jean Godecharle,
Brugge
Cartoon
bArt Van Lokeren

ISSN=1374-6235

Kennis als grondstof voor de toekomst

In een moderne economie is de creatie van toegevoegde waarde hoe langer hoe meer gestoeld op kennis.

Het opbouwen en ontsluiten van kennis draagt bij tot de versterking van de concurrentiekracht en het innovatievermogen van bedrijven, maar ook van sectoren, regio's...

WES wil als toonaangevend onderzoeks- en adviesbureau een vooraanstaande rol vervullen in deze ontwikkeling. Daarom werkt WES aan twee zogenaamde "knowledge squares".

Dit zijn moderne, webgebaseerde informatie-, kennis- en leeromgevingen waarin een bepaalde materie op een zeer gestructureerde en overzichtelijke wijze wordt gepresenteerd en actief bijgehouden.

De eerste "knowledge square" (www.regionale-economie.be) heeft betrekking op het ruime vakgebied van de regionale economie en regionale ontwikkeling en wordt opgebouwd in opdracht van de provincie West-Vlaanderen. De tweede square (www.duurzaamtoerisme.be) heeft duurzaam toerisme als onderwerp en wordt ontwikkeld in opdracht van Toerisme Vlaanderen binnen de werking van het Infopunt Duurzaam Toerisme.

Met de organisatie van een "knowledge square" in deze kennisdomeinen willen we tegemoet komen aan een aantal problemen waar elkeen actief in beleidsvoorbereiding en uitvoering mee wordt geconfronteerd:

- informatie en kennis zijn zeer **versnipperd**;
- bepaalde kennis is expliciet, maar veel kennis is impliciet aanwezig. Er is nood aan een **forum**, een verzamelplaats waar kennis kan bijeengebracht en opgezocht worden;
- in de hedendaagse informatieovervloed is het de kunst **het essentiële, het trendzettende, het bruikbare te onderscheiden van het bijkomstige, het vluchtige en het irrelevante**;
- het informatieaanbod is doorgaans niet direct bruikbaar, het moet be- en verwerkt worden tot bruikbare kennis. Informatie moet **vertaald** worden naar kennis;
- nieuwe kennis moet ook kunnen gedeeld worden met medebetrokkenen in de problematiek of het kennisgebied. Al te dikwijls wordt het wiel heruitgevonden. Hoe zorgen we ervoor dat dit maar één keer hoeft en dat iedereen er kan gebruik van maken?

Het middel dat we hiervoor gebruiken is de zogenaamde "**Knowledge Square**" ontwikkeld door het Vlaamse bedrijf U&I Learning.

Een "knowledge square" is een **kennis- en leeromgeving** die volledig webgebaseerd (internet-intranet) is, waardoor het op elk ogenblik vanuit elke locatie bereikbaar is. Het is een centrale plaats voor kennisverzameling en -verspreiding die het leren in belangrijke mate kan coördineren en

stimuleren. Het is een uitgekiend gereedschap om op een transparante wijze gestalte te geven aan de "lerende organisatie" waarbij het samenbrengen van kennis en netwerking centraal staan.

Deze virtuele kennis- en leeromgeving wordt opengesteld voor allen die met de betreffende materie te maken hebben. Daardoor functioneert het ook als een **communicatieomgeving** waarin betrokkenen virtueel kunnen communiceren met elkaar.

Diverse kanalen staan open: het stellen van vragen, het deelnemen aan discussiefora, het doorlopen van veelvuldig gestelde vragen en het ophalen van relevante informatie en documentatie.

De communicatie werkt in twee richtingen. Iedereen wordt ertoe aangezet om ook zijn eigen ervaring en kennis te delen.

Hij of zij kan informatie en kenniselementen toevoegen of als coach zijn diensten aanbieden.

Zeer krachtig is ook de mogelijkheid om zich in te schrijven op een mailinglist en zodoende automatisch verwittigd te worden iedere keer er een toevoeging is binnen het (sub)domein.

Op die manier blijven gebruikers automatisch op de hoogte van de recente evoluties en ontstaat er een levendige netwerking waarin up-to-date informatie gedeeld en verspreid wordt binnen de gebruikersgemeenschap.

WES meent de volgende toegevoegde waarde in dit belangrijke proces te kunnen bieden:

- we hebben de **nodige expertise** in huis om een ruime kennisbank op te zetten rond de twee aangeboden kennisgebieden. Dit betekent concreet het samenbrengen van kerndocumenten, verwijzingen naar nationale en internationale bronnen, neerslag van ervaringen, methodieken... die betrokkenen in de problematiek in staat moeten stellen om op een efficiënte wijze zich nieuwe kennis eigen te maken;
- vanuit diezelfde expertise kan WES informatie omzetten in bruikbare kennis voor diezelfde betrokkenen. WES kan met kennis van zaken oordelen over de inhoud van bronnenmateriaal en deze inhoud **vertalen naar kennis** die bruikbaar is voor de concrete uitvoering van taken, opdrachten of projecten;
- voor WES is een belangrijke rol weggelegd om steeds "**the cutting edge knowhow**" (zowel nationaal als internationaal) op te volgen, te filteren op belangrijkheid en relevantie en te vertalen naar de West-Vlaamse of Vlaamse context en situatie;
- WES treedt in dit alles ook op als **coach en stimulerende partner** om het proces van kennisneerslag en -verspreiding rond de gekozen kennisgebieden te bewerkstelligen.

Op deze wijze wil WES haar rol van kenniscentrum opnemen voor beleidsmakers in de provincie West-Vlaanderen en elders in Vlaanderen.

Sector in de kijker: De West-Vlaamse meubelsector

Tanja Termote

Stafmedewerker, sociaal-economisch beleid
WES Onderzoek & Advies

Inleiding

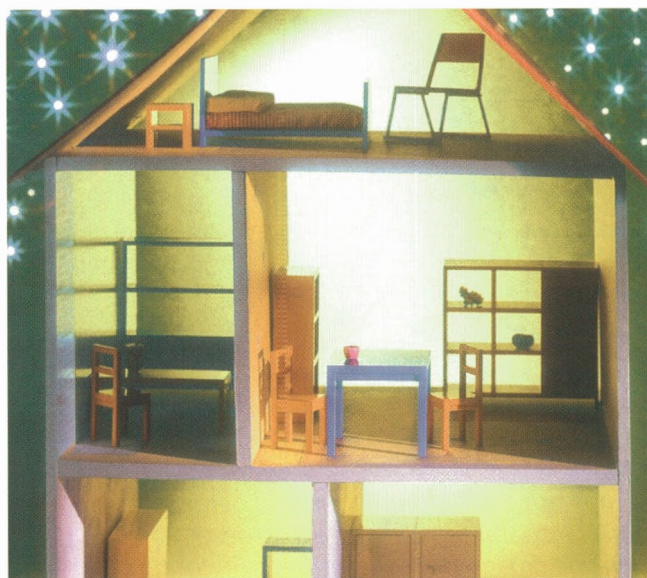
In dit artikel wensen we de West-Vlaamse meubelsector in de kijker te stellen. Hoewel enkele bedrijven in de sector in West-Vlaanderen het de laatste jaren moeilijk hebben, is het belang van de sector binnen de provincie nog steeds groot.

In de volgende paragrafen geven we eerst een korte historiek en maken we een afbakening van de meubelsector. Vervolgens belichten we de evolutie van de tewerkstelling in de sector en gaan we het belang van de sector inzake omzet, investeringen en export na. Daarna bekijken we aan de hand van een beknopte financiële analyse hoe het gesteld is met de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit van de West-Vlaamse meubelbedrijven. Tenslotte worden een aantal toekomstige ontwikkelingen meegegeven¹.

Korte historiek en afbakening van de sector

Vlaanderen kent een grote concentratie aan meubelbedrijven. In vergelijking met andere Europese regio's behoort Vlaanderen - samen met Denemarken en Noord-Italië (Lombardije) - tot de meest gespecialiseerde regio's in de meubelindustrie. Het 'Mechelse meubel', bijvoorbeeld, is eeuwenlang een begrip geweest in Europa en ook de streek rond Eeklo kende een zekere traditie op het vlak van meubelvakmanschap.

De concentratie van de meubelindustrie in West-Vlaanderen, meer bepaald op de as Kortrijk-Brugge, is van een relatief recente datum. De meeste bedrijven zijn opgericht kort vóór of kort ná de tweede wereldoorlog. Zelfstandige schrijnwerkers konden toen nog relatief gemakkelijk een zaak opstarten met vrij weinig kapitaal. De opkomst van de meubelindustrie in West-Vlaanderen heeft grotendeels ook te maken met de aanwezigheid van de spaanplaatindustrie. De spaanplaten werden eerst geperst op basis van **vlasleem**. Deze vonden een afzet in de meubelindustrie. Na verloop van tijd was de vraag naar spaanplaten vanwege de meubelindustrie zo groot dat men ook begonnen is met **houtspaanplaten**. Op die manier hebben beide sectoren elkaar versterkt en is er concentratie opgetreden.

Tabel 1 duidt de afbakening aan van de meubelsector en haar diverse subsectoren. We baseren ons hiervoor op de NACE-indeling. Per subsector wordt het aantal bedrijven en het aantal tewerkgestelden opgegeven.

De tewerkstelling kan opgesplitst worden in loontrekkende en zelfstandige werkgelegenheid. Voor de zelfstandige werkgelegenheid beschikken we evenwel enkel over het sectortotaal en kan geen opsplitsing gemaakt worden naar subsector.

Op basis van de gegevens van de RSZ op 30 juni 2001 telt de West-Vlaamse meubelsector 293 vestigingen met 6.646 werknemers. Daarnaast zijn er, volgens de gegevens van de RSVZ² op 31 december 2001, 386 zelfstandigen en helpers. De totale tewerkstelling bedraagt dus 7.032 personen. De belangrijkste subsector is 'vervaardiging van eetkamer-, zitkamer- en slaapkamermeubels'. Deze subsector telt 165 bedrijven met 3.350 werknemers. De subsector 'vervaardiging van stoelen en zitmeubels voor woningen en kantoren' telt 40 vestigingen met 1.752 loontrekkenden. Veertien bedrijven met in totaal 647 werknemers vervaardigen kantoor-, winkel- en ateliermeubels overwegend van metaal en 17 bedrijven met 308 werknemers vervaardigen kantoor-, winkel- en ateliermeubels overwegend van andere materialen dan metaal. De subsector 'vervaardiging van keukenmeubels' telt relatief veel kleine bedrijven: 49 bedrijven zorgen voor een tewerkstelling van 363 personen.

Daarnaast zijn er nog vijf bedrijven die matrassen vervaardigen, twee vestigingen die stoelen en zetels voor theaters, bioscopen, voertuigen en andere transportmiddelen vervaardigen en één bedrijf dat gespecialiseerd is in het vervaardigen van tuin- en terrasmeubels.

Evolutie van de tewerkstelling

Aangezien de cijfers over het aantal zelfstandigen per NACE-code slechts kunnen bekomen worden voor de jaren 2000 en 2001, laten we deze categorie bij onze bespreking van de evolutie van de tewerkstelling buiten beschouwing en houden we enkel rekening met de bezoldigde

Tabel 1
Aantal vestigingen en totale tewerkstelling in West-Vlaanderen in de meubelsector, per categorie en subsector, 2001

NACE-code	Subsector	Loontrekkenden		Zelfstandigen (a) en helpers		Totale tewerkstelling
		Aantal vestigingen	Bezoldigde tewerkstelling	Zelfstandigen	Helpers	
36.111	Vervaardiging van stoelen en zitmeubels voor woningen en kantoren	40	1.752	n.b.		
36.112	Vervaardiging van stoelen en zetels voor theaters, bioscopen en dergelijke, en voor voertuigen en andere transportmiddelen	2	10			
36.121	Vervaardiging van kantoor-, winkel- en ateliermeubels, overwegend van metaal	14	647			
36.122	Vervaardiging van kantoor-, winkel- en ateliermeubels, overwegend van andere materialen dan metaal	17	308			
36.130	Vervaardiging van keukenmeubels	49	363			
36.141	Vervaardiging van eetkamer-, zitkamer- en slaapkamermeubels	165	3.350			
36.142	Vervaardiging van tuin- en terrasmeubels (b)	1				
			216			
36.150	Vervaardiging van matrassen	5				n.b.
36.1	Totaal meubelsector	293	6.646	346	40	7.032

(a) Aantal zelfstandigen, exclusief zelfstandigen in bijberoep
 (b) Omdat we geen individuele tewerkstellingsgegevens kunnen verspreiden, wordt de tewerkstelling van deze subsector gevoegd bij de subsector 36.150
 n.b.: niet beschikbaar op subsectorniveau
 Bron: RSZ, RSVZ, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

werkgelegenheid, die in 2001 ongeveer 95% van de totale werkgelegenheid in de meubelsector uitmaakte. Uit **tabel 1** konden we reeds afleiden dat volgens de RSZ-statistieken in 2001 in West-Vlaanderen 293 meubelbedrijven actief waren met een totale tewerkstelling van 6.646 werknemers. In vergelijking met 1992 kende de werkgelegenheid in de meubelsector flinke klappen (zie **tabel 2** en **figuur 1**). In West-Vlaanderen gingen tussen 1992 en 2001 maar liefst 2.769 arbeidsplaatsen verloren. Dit betekent een daling met bijna 30%. Het aantal vestigingen daalde met 72 of -19,7%. In de belangrijkste subsector, namelijk ‘vervaardiging van eetkamer-, zitkamer- en slaapkamermeubels’, daalde de tewerk-

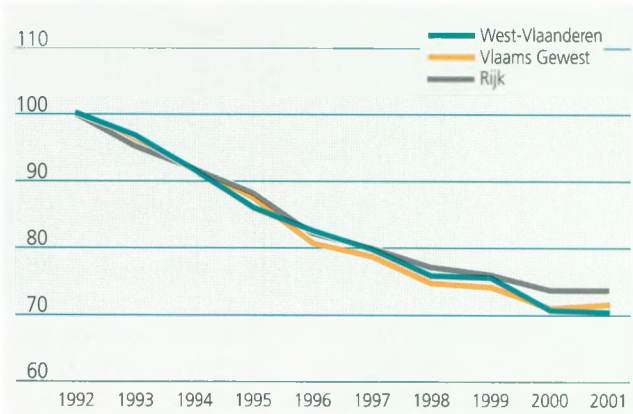
stelling in West-Vlaanderen met 2.575 personen of 43,5%. Eenzelfde trend van dalende tewerkstelling in de meubelsector is waar te nemen in het Vlaams Gewest en het Rijk. In het Vlaams Gewest daalde de tewerkstelling in de meubelsector tussen 1992 en 2001 met 28,5% en in het Rijk met 26,2%. Het aandeel van West-Vlaanderen in de totale Vlaamse meubelindustrie blijft hierbij nagenoeg constant en bedraagt ongeveer 43%. Het aandeel in het Rijk bedraagt momenteel 36,7%. In **tabel 2** zien we dat de grootste tewerkstelling in de meubelindustrie zich binnen West-Vlaanderen situeert op de as Kortrijk-Roeselare-Brugge. In het arrondissement Kortrijk staan 80 bedrijven in voor een tewerkstelling van

Tabel 2
Evolutie van het aantal inrichtingen en de bezoldigde werkgelegenheid in de meubelsector in de West-Vlaamse arrondissementen, West-Vlaanderen, het Vlaams Gewest en het Rijk, 1992-2001

Arrondissement	1992		2001	
	Inrichtingen	Tewerkstelling	Inrichtingen	Tewerkstelling
Brugge	70	2.104	50	1.062
Diksmuide	18	364	17	347
Ieper	26	864	19	744
Kortrijk	96	2.739	80	2.093
Oostende	12	95	11	55
Roeselare	81	2.028	67	1.508
Tielt	49	1.109	38	689
Veurne	13	112	11	148
West-Vlaanderen	365	9.415	293	6.646
Vlaams Gewest	1.215	21.496	964	15.380
Rijk	1.630	24.540	1.385	18.122

Bron: RSZ, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

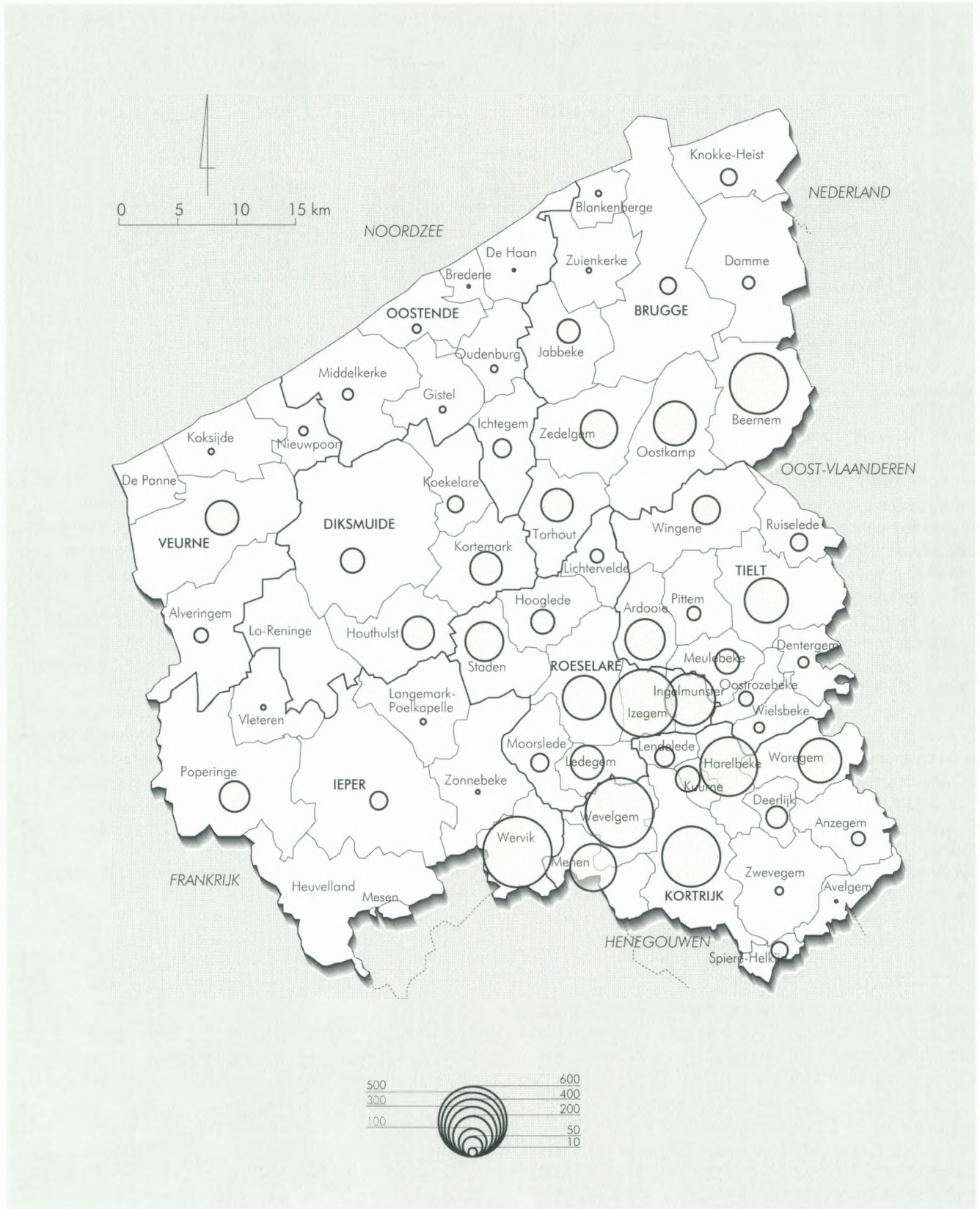
Figuur 1
Evolutie van de tewerkstelling in de meubelsector, 1992-2001, index 1992 = 100

Bron: RSZ, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 2

Geografische spreiding van de totale loontrekkende en zelfstandige (a) tewerkstelling in de West-Vlaamse meubelsector in 2001

(a) aantal zelfstandigen, exclusief zelfstandigen in bijberoep

Bron: RSZ, RSVZ, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

2.093 personen (= 31,5% van de tewerkstelling). In het arrondissement Roeselare zijn 67 bedrijven die samen 1.508 werknemers tellen, actief en in het arrondissement Brugge 50 bedrijven met 1.062 werknemers. Het arrondissement Brugge kent wel de grootste procentuele daling van de tewerkstelling. Het aantal arbeidsplaatsen in de meubelsector is er tussen 1992 en 2001 gehalveerd. Bedrijven als Verschaeve (Torhout), Bafa (Oostkamp), Hero (Oostkamp), ... hebben in deze periode hun activiteiten omwille van faillissement moeten stopzetten. Met uitzondering van het arrondissement Veurne, waar er tussen 1992 en 2001 36 arbeidsplaatsen zijn bijgekomen, kennen alle andere West-Vlaamse arrondissementen een daling van de tewerkstelling.

Geografische spreiding van de tewerkstelling

De meubelactiviteiten zijn ruim verspreid over de provincie (zie **figuur 2**). Slechts vier West-Vlaamse gemeenten (Lo-Reninge, Heuvelland, Mesen en De Panne) hebben geen meubelbedrijven. Toch is de concentratie van de meubelbedrijven op de as Brugge-Kortrijk opmerkelijk. Dertien gemeenten telden in 2001 meer dan 200 arbeidsplaatsen in de meubelindustrie en acht gemeenten telden tussen 100 en 200 tewerkgestelden³. De grootste tewerkstelling situeert zich in Wervik (610 – onder meer Confortluxe, Jori), Wevelgem (590 – onder meer Sedac Mecobel), Izegem (557 – Lefevre, Aurora, ...), Harelbeke (421 – Lefevre, ...) en Beernem (441 – Meubelfabriek Gaston Bauwens, ...).

Verdeling naar grootteklasse

De meubelsector wordt in belangrijke mate gekenmerkt door KMO's. Uit **tabel 3** kunnen we afleiden dat in 2001 bijna 40% van de meubelbedrijven minder dan vijf tewerkgestelden heeft en ongeveer 20% tussen 5 en 10 werknemers. Bijna 89% van de bedrijven heeft minder dan 50 werknemers. Twintig bedrijven (of 7% van het totaal) telt tussen 50 en 99 werknemers, acht bedrijven hebben 100 tot 200 werknemers en vijf bedrijven die samen instaan voor 22,5% van de tewerkstelling in de sector, hebben meer dan 200 werknemers. Bekijken we de evolutie sinds 1992, dan zien we dat de daling van het aantal bedrijven en van de tewerkstelling zich situeert in alle grootteklassen, met uitzondering van de klasse '5 tot 9 werknemers'. Het aantal bedrijven in de grootteklasse '200-499' daalt van 8 tot 5, en de tewerkstelling in deze klasse daalt met meer dan 1.000 personen. Ook in de grootteklasse '100 tot 199 werknemers' daalt het aantal bedrijven met 3. In de grootteklasse '20 tot 49 werknemers' vermindert het aantal bedrijven met 19 (of -29,2%), in de grootteklasse '50 tot 99 werknemers' met 7 (-25,9%), in de grootteklasse 'minder dan 5 werknemers' met 40 (-26%) en de grootteklasse '10 tot 19 werknemers' kent een afname van het aantal bedrijven met 7 (-14,9%). In de grootteklasse '5 tot 9 werknemers' neemt het aantal bedrijven toe met

7 (+13,2%) en de tewerkstelling groeit in deze klasse aan met 8 personen.

Tewerkstellingskenmerken

Het aandeel van de arbeiders in de totale bezoldigde tewerkstelling in de West-Vlaamse meubelsector bedraagt 86,6% in 2001 en ligt hiermee iets hoger dan in Vlaanderen (84,0%) en België (83,5%). In vergelijking met het aandeel in het totaal van de industrie, ligt het aandeel van arbeiders in de meubelsector veel hoger. Het aandeel van de vrouwelijke tewerkstelling in de West-Vlaamse meubelsector bedraagt 20,7% en ligt hiermee iets lager dan in Vlaanderen (22,4%) en het Rijk (21,4%). In vergelijking met het aandeel in het totaal van de industrie, ligt het aandeel van de vrouwelijke tewerkstelling in de West-Vlaamse meubelsector aanzienlijk lager (27,3% in de industrie tegenover 20,7% in de meubelindustrie). Voor Vlaanderen en het Rijk zijn de verschillen merklijk kleiner.

Specialisatiegraad

Aan de hand van de specialisatiegraad bekijken we in welke mate de arrondissementen van West-Vlaanderen en West-Vlaanderen als geheel gespecialiseerd zijn in de meubelsector in vergelijking met een ruimer referentiegebied, namelijk Vlaanderen.

De specialisatiegraad voor de meubelsector in West-Vlaanderen wordt hier berekend via de verhouding tussen het aandeel (inzake tewerkstelling) van de West-Vlaamse meubelsector in de West-Vlaamse industrie, enerzijds, en het aandeel (inzake tewerkstelling) van de Vlaamse meubelsector in de Vlaamse industrie, anderzijds. Is deze verhouding groter dan één, dan kan men stellen dat West-Vlaanderen een grote specialisatie kent in de meubelsector.

In **tabel 4** werd deze berekening gedaan voor alle West-Vlaamse arrondissementen en West-Vlaanderen als geheel, voor de jaren 1992 en 2001.

Tabel 3

Aantal inrichtingen en bezoldigde tewerkstelling in de West-Vlaamse meubelvestigingen, naar tewerkstellingsklasse, 1992-2001

	1992		2001	
Tewerkstellingsklasse	Inrichtingen	Tewerkstelling	Inrichtingen	Tewerkstelling
< 5	154	303	114	233
5-9	53	359	60	367
10-19	47	651	40	552
20-49	65	2.165	46	1.472
50-99	27	1.875	20	1.412
100-199	11	1.508	8	1.117
200-499	8	2.554	5	1.493
500 en +	0	0	0	0
Totaal	365	9.415	293	6.646

Bron: RSZ, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Uit de tabel blijkt dat, met uitzondering van het arrondissement Oostende, alle andere West-Vlaamse arrondissementen, en ook West-Vlaanderen als geheel, een specialisatiegraad hebben die hoger ligt dan 1. De grootste specialisatie treedt op in het arrondissement Diksmuide (4,6). Daarna volgen Ieper en Roeselare (beide 2,6). Voor West-Vlaanderen als geheel bedraagt de specialisatiegraad 2. In vergelijking met 1992 is de specialisatiegraad in West-Vlaanderen lichtjes gedaald. De daling doet zich evenwel enkel voor in de arrondissementen Brugge, Tielt en Oostende.

Omzet, investeringen en export

Het belang van een sector dient niet alleen te worden uitgedrukt in cijfers van tewerkstelling, maar ook op basis van indicatoren zoals omzet, investeringen en export. Voor deze gegevens doen we een beroep op de BTW-statistieken van het NIS.

Tabel 5 toont de evolutie van de omzet, de investeringen en de uitvoer in West-Vlaanderen, het Vlaams Gewest en het Rijk. Figuren 3 tot en met 5 visualiseren deze evoluties.

In 2001 bedroeg de omzet in de meubelindustrie in West-Vlaanderen 643 miljoen euro. West-Vlaanderen realiseerde hiermee 39% van de omzet in Vlaanderen en 33% van de omzet van het Rijk. Ten opzichte van 1992 is de omzet in de West-Vlaamse meubelsector met 7,6% gedaald⁴. De daling in Vlaanderen (-3,8%) en het Rijk (-2,3%) was beperkter. Uit figuur 3 leren we dat het verschil in omzetgroei tussen West-Vlaanderen, enerzijds, en het Vlaams Gewest en het Rijk, anderzijds, zich voornamelijk situeert na 1998. Het Vlaams Gewest en het Rijk kennen tussen 1998 en 2001 een toename van de omzet, terwijl we in West-Vlaanderen een daling noteren. Een lichtpunt is de toename van de omzet in West-Vlaanderen in 2001. Wat betreft de investeringen stellen we vast dat de West-Vlaamse meubelbedrijven in 2001 voor 20,5 miljoen euro hebben geïnvesteerd. Het aandeel van de West-Vlaamse investeringen in het totaal van de investeringen in Vlaanderen bedraagt 32,2%; het aandeel in België bedraagt 26,5%. Ten opzichte van 1992 kenden de investeringen in de meubelindustrie in West-Vlaanderen een daling van 36,4%. Ook hier is de daling veel beperkter in Vlaanderen en het Rijk. De West-Vlaamse meubelbedrijven voerden in 2001 voor een waarde van 252,6 miljoen euro uit. Van de totale export⁵ in

Tabel 4
Specialisatiegraad van de meubelsector ten opzichte van de industrie, per West-Vlaams arrondissement en West-Vlaanderen als geheel, referentieregio: Vlaanderen, 1992-2001

Arrondissement	Specialisatiegraad	
	1992	2001
Brugge	2,6	2,1
Diksmuide	3,4	4,6
Ieper	2,5	2,6
Kortrijk	1,6	1,8
Oostende	0,5	0,3
Roeselare	2,5	2,6
Tielt	1,9	1,4
Veurne	1,0	1,8
West-Vlaanderen	2,1	2,0

Bron: RSZ, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Vlaanderen kwam 35,7% vanuit West-Vlaanderen. Net zoals bij de omzet zien we een sterke daling tussen 1993 en 1996. In de tweede helft van de jaren negentig neemt de export opnieuw toe, onder meer door de inspanningen vanuit de sector. In die periode is de sector zich immers gaan herstructureren en begon men een sectorpolitiek om de Vlaamse meubelindustrie te stimuleren. Ten eerste werd er meer aandacht besteed aan design en productontwikkeling. Ten tweede zijn er inspanningen gebeurd om de export te stimuleren. Dit gebeurde via BelgoFurn, de exportorganisatie van de Vlaamse meubelindustrie. Vooral de uitvoer naar Nederland is in die periode sterk toegenomen. De moderne producten die in deze periode werden ontwikkeld, vielen in de smaak van de Nederlanders. Daarentegen daalde de uitvoer naar Frankrijk en Duitsland, waar de traditionele, klassieke meubelen nog altijd meer gewaardeerd worden dan de moderne. BelgoFurn deed in de tweede helft van de jaren negentig ook prospecties in verre markten. In het midden van de jaren negentig is de export naar Rusland sterk gestegen. Deze toename is evenwel in de loop van 1998 als gevolg van de economische crisis stilgevallen. Daarnaast constateren we een toename van de uitvoer van meubels naar het Midden-Oosten, naar Noord-Amerika, Canada en naar het Verenigd Koninkrijk (onder meer door de hoge stand van het pond ten opzichte van de euro).

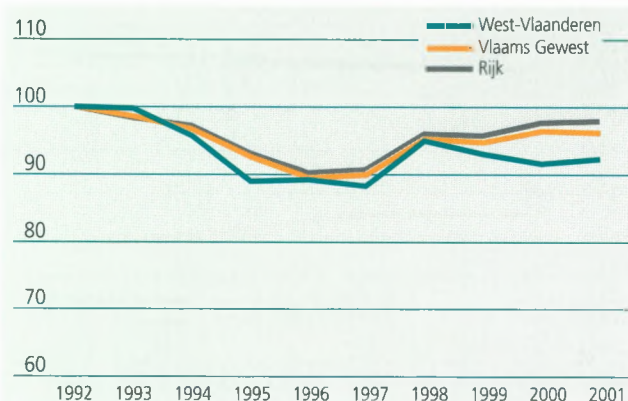
Tabel 5
Omzet, investeringen en uitvoer in de meubelsector in West-Vlaanderen, het Vlaams Gewest en het Rijk, 1992-2001 (in 1.000 euro)

Regio	Omzet			Investerings			Uitvoer		
	1992	2001	Evolutie (%)	1992	2001	Evolutie (%)	1993	2001	Evolutie (%)
West-Vlaanderen	696.629	643.426	-7,6	32.282	20.531	-36,4	262.035	252.587	-3,6
Vlaams Gewest	1.712.734	1.648.346	-3,8	70.954	63.751	-10,2	612.879	626.104	2,2
Rijk	1.975.419	1.930.972	-2,3	84.123	77.375	-8,0	678.358	707.226	4,3

Bron: NIS, BTW-statistieken, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 3

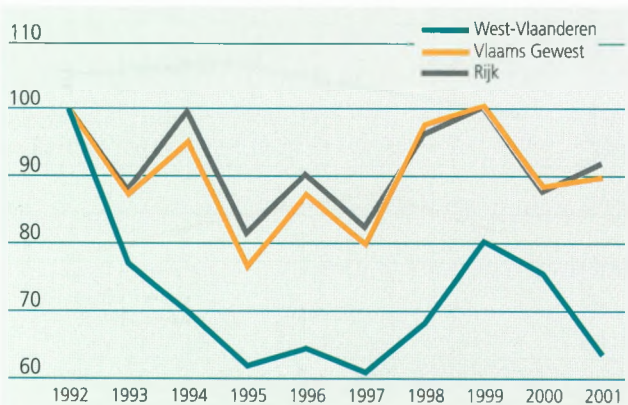
Evolutie van de omzet in de meubelsector in West-Vlaanderen, het Vlaams Gewest en het Rijk, 1992-2001, index 1992 = 100

Bron: NIS, BTW-statistieken, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 4

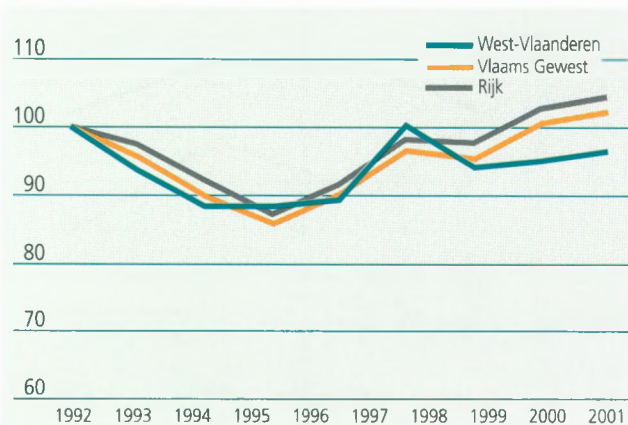
Evolutie van de investeringen in de meubelsector in West-Vlaanderen, het Vlaams Gewest en het Rijk, 1992-2001, index 1992 = 100

Bron: NIS, BTW-statistieken verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 5

Evolutie van de uitvoer in de meubelsector in West-Vlaanderen, het Vlaams Gewest en het Rijk, 1992-2001, index 1992 = 100

Bron: NIS, BTW-statistieken, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Financiële analyse

In deze paragraaf geven we een korte bespreking van de evolutie van de belangrijkste financiële ratio's over de periode 1997-2000 voor de West-Vlaamse meubelsector en industrie. Deze financiële analyse heeft betrekking op de ondernemingen uit deze sector met zetel in West-Vlaanderen die voor de betrokken periode een jaarrekening neerlegden. Bedrijven met zetel buiten West-Vlaanderen, maar met vestiging(en) in West-Vlaanderen, kunnen niet in deze analyse worden opgenomen. Uiteindelijk werden 206 ondernemingen actief in de meubelindustrie in West-Vlaanderen in de analyse betrokken. Deze ondernemingen telden 5.917 tewerkgestelden. Voor de totale industrie konden 2.832 bedrijven in West-Vlaanderen worden geselecteerd. Deze bedrijven stellen 74.414 personen tewerk.

De volgende financiële ratio's worden hier beknopt besproken:

- liquiditeitsratio of *current ratio* (verhouding vlottende activa en vreemd vermogen op korte termijn) als indicator van de mate waarin het bedrijf in staat is haar betalingsverplichtingen op korte termijn na te leven;
- solvabiliteitsratio of financiële onafhankelijkheidsgraad (eigen vermogen op totaal vermogen) als indicator van de mate waarin het bedrijf in staat is om haar financiële verplichtingen in verband met interestbetaling en schuldaflossing op meer dan één jaar na te komen;
- rentabiliteitsratio of "rentabiliteit van het eigen vermogen na belastingen" (winst na belastingen op eigen vermogen) als indicator van het rendement op het geïnvesteerd risicodragend kapitaal.

De gemiddelde waarde van de **current ratio** bedroeg in 2000 bij de geselecteerde West-Vlaamse meubelbedrijven 1,62 en is sinds 1997 lichtjes gestegen (zie ook **figuur 6**). Een current ratio groter dan één wijst op een overschot van de vlottende activa op de korte termijnschulden.

De liquiditeitspositie van de West-Vlaamse meubelsector is dus gunstig te noemen. Vergelijken we de meubelsector met de totale industrie, dan blijkt de current ratio voor de totale industrie veel lager te liggen, namelijk op 1,16 in 2000. De current ratio in de industrie kent bovendien een dalende trend.

Net zoals voor de volgende ratio's dient hierbij wel te worden vermeld dat het gebruik van gemiddelde ratio's impliceert dat we niet altijd zeker zijn dat dit gemiddelde een goede weergave is van de effectieve situatie in de sector. Immers, een of enkele grote bedrijven kunnen dit gemiddelde in belangrijke mate beïnvloeden. Bijgevolg wordt tevens de spreiding van de waarden geanalyseerd via de mediaanwaarde en de eerste en derde kwartielwaarde⁶. De gemiddelde waarde van de current ratio ligt in de meubelsector lichtjes boven de mediaan (zie **figuur 7**). In de industrie ligt het gemiddelde onder de mediaan, wat betekent dat een beperkt aantal grote ondernemingen de gemiddelde waarde naar beneden duwen. De mediaan-eerste en derde kwartielwaarde van de current ratio liggen in de meubelsector iets hoger dan in de industrie. De verschillen zijn echter kleiner dan wanneer we de gemiddelde waarde vergelijken.

De gemiddelde waarde van de **solvabiliteitsratio** of **onafhankelijkheidsgraad** in de West-Vlaamse meubelsector bedraagt 44,9% (zie **figuur 8**). Dit betekent dat in deze sector het eigen vermogen 44,9% omvat van het totale vermogen. Dit is lichtjes hoger dan de onafhankelijkheidsgraad in de industrie (41%). De mediaanwaarde bedraagt 40,4% voor de meubelsector en 38,9% voor de industrie (zie **figuur 9**). Het relatief hoge aandeel van het eigen vermogen in de meubelsector heeft vooral te maken met het familiaal karakter dat eigen is aan de meubel-bedrijven. De gemiddelde waarde van de **rentabiliteitsratio** in de West-Vlaamse meubelsector bedraagt 5,7%, wat lager is dan de rentabiliteitsratio in de industrie (10,7%) (zie **figuur 10**). In 1997 bedroeg de rentabiliteit van het eigen vermogen na belastingen in de meubelsector nog 11,7%, wat hoger was dan het cijfer voor de industrie. Rekening houdend met de netto-opbrengst van risicoloze beleggingen en het risico dat inherent is verbonden aan het bedrijfsleven (risicopremie van ongeveer 33%), is een nettorentabiliteit van het eigen vermogen van minstens 7% noodzakelijk⁸.

Tijdens de periode 1997-2000 bevond de gemiddelde waarde van deze rentabiliteitswaarde in de West-Vlaamse meubelsector zich enkel in 2000 onder deze norm.

Figuur 11 toont de spreiding van de nettorentabiliteit van het eigen vermogen na belastingen in 2000. Voor de meubelsector bedraagt de mediaan 4,1%, de eerste kwartielwaarde 0,2% en de derde kwartielwaarde 12,4%. In vergelijking met de industrie is de spreiding van de nettorentabiliteit beperkt.

Samenvatting en toekomstige ontwikkelingen

De meubelindustrie kent een sterke concentratie in West-Vlaanderen. In 1991 kende de sector een historisch hoogtepunt. Daarna had de sector het tussen 1992 en 1996 heel moeilijk, en dit leidde tot een aanzienlijke daling van zowel tewerkstelling, omzet en uitvoer. Tussen 1997 en 2001 kende de sector opnieuw stijgende omzet- en exportcijfers. Dit is vooral in Vlaanderen en het Rijk het geval, en iets minder in West-Vlaanderen. De sector is er evenwel nog niet in geslaagd om het verlies aan omzet in de eerste helft van de jaren negentig te recupereren.

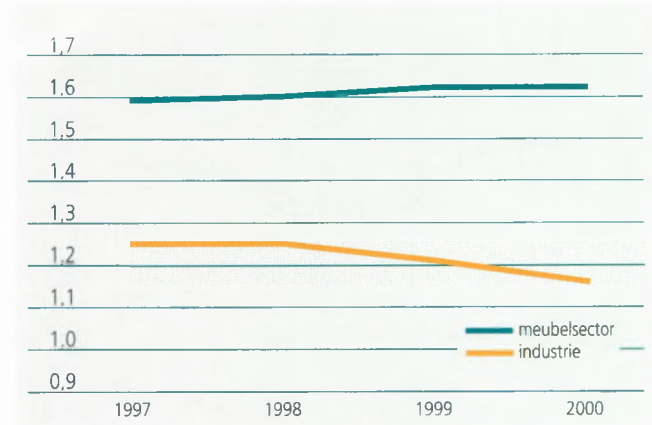
Toch probeert de meubelindustrie een nieuwe dynamiek te creëren. Dit gebeurt zowel door **productinnovatie** als door het zoeken naar **nieuwe exportmarkten**.

Om concurrentieel te blijven, streven meubelbedrijven een hoge toegevoegde waarde per werknemer na. Om dit te bereiken, zijn twee **strategieën** mogelijk. Ten eerste kan dit door een zeer efficiënte productie, waarbij een hoge graad van automatisatie en dus een kapitaalintensieve productie wordt nagestreefd. We hebben hier te maken met bedrijven die producten aanbieden die zich situeren in een lagere prijsklasse. Een andere strategie is het streven naar producten met hoge toegevoegde waarde, waarbij meer aandacht gaat naar het design van het meubilair.

Hier situeren zich de kleinere bedrijven die de nadruk leggen op kwaliteit en design, en die producten aanbieden die in een hogere prijsklasse zijn gelegen.

Figuur 6

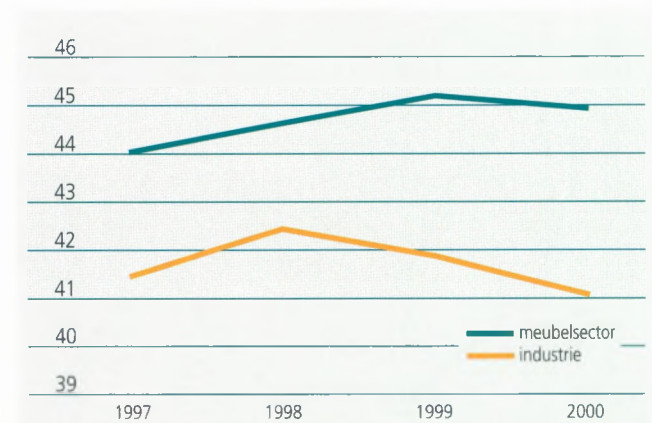
Current ratio voor de meubelsector en industrie, West-Vlaanderen, gemiddelde, 1997-2000

Bron: cd-rom Belfirst, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 8

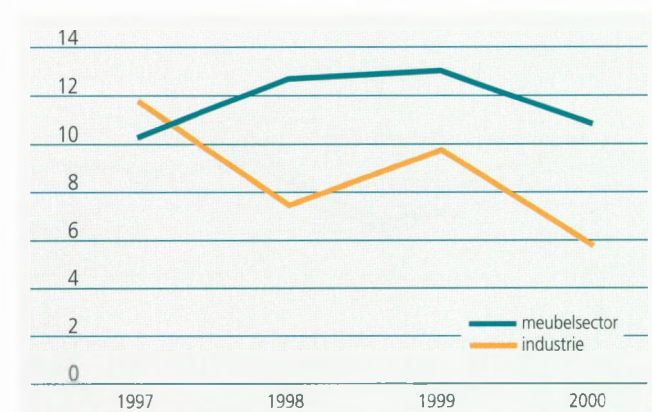
Solvabiliteitsratio voor de meubelsector en industrie, West-Vlaanderen, gemiddelde 1997-2000

Bron: NIS, BTW-statistieken, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 10

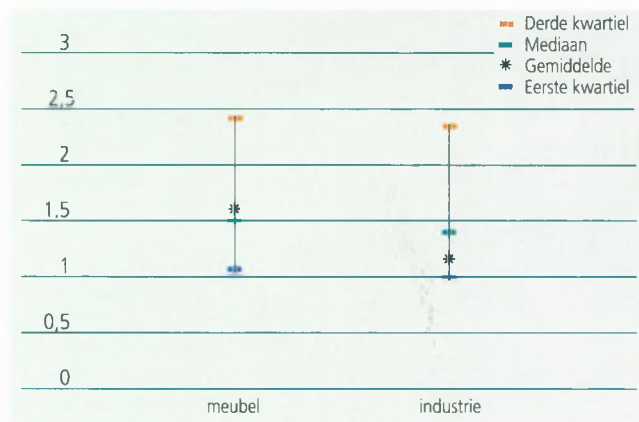
Rentabiliteit van de meubelsector en industrie, West-Vlaanderen, gemiddelde 1997-2000

Bron: cd-rom Belfirst, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 7

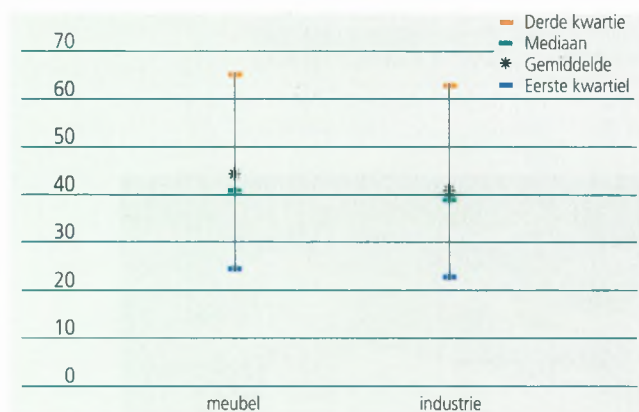
Spreiding van de **current ratio** voor de meubelsector en industrie in West-Vlaanderen in 2000

Bron: cd-rom Belfirst, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 9

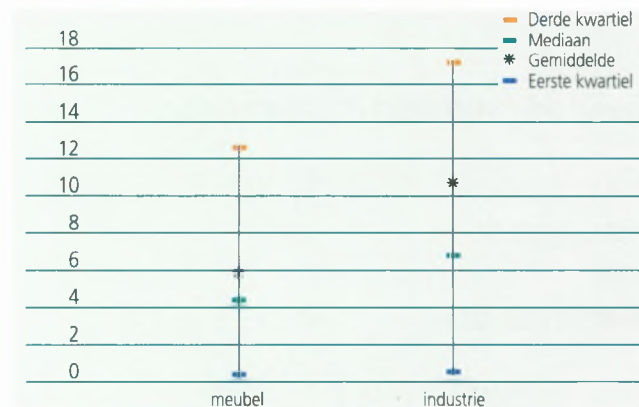
Spreiding van de **financiële onafhankelijkheidsgraad** voor meubelsector en industrie in West-Vlaanderen in 2000

Bron: cd-rom Belfirst, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 11

Spreiding van de **netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belastingen** voor de meubelsector en industrie in West-Vlaanderen in 2000

Bron: cd-rom Belfirst, verwerking: GOM - West-Vlaanderen en WES ONDERZOEK & ADVIES

In de praktijk zien we inderdaad dat precies die bedrijven die actief waren op het middensegment verdwijnen en dat bijna uitsluitend bedrijven die goedkope meubelen vervaardigen en bedrijven die meubelen maken die in een hogere prijsklasse zijn gesitueerd, overblijven.

We zien ook een verschuiving van bedrijven die klassieke meubelen maken naar bedrijven die hedendaagse meubelen vervaardigen. Tien jaar geleden was de verhouding klassiek-hedendaags ongeveer 70% - 30% terwijl die verhouding momenteel ongeveer 45% - 55% bedraagt. De meubelbedrijven dienen momenteel ook over een **flexibel productieapparaat** te beschikken. De seriegroottes in de meubelindustrie zijn de laatste decennia stelselmatig gedaald. We kunnen momenteel spreken van een ordergerichte productie waarbij alles op bestelling wordt geproduceerd. De beperkte schaalgrootte van de meeste bedrijven biedt hierbij een voordeel en laat toe flexibel in te spelen op de vraag. Naast de loonkostenhandicap die het grootste probleem blijft waarmee de meubelsector wordt geconfronteerd, komen de **strengere milieunormen** steeds meer naar voor als verder knelpunt. Vooral de reglementering en normen op resthoutverbranding zorgen voor problemen. Ook de administratieve verplichtingen die eraan zijn gekoppeld schrikken velen af om te (blijven) ondernemen.

De historische ontwikkeling van de meubelsector (zie kleinere schrijnwerkerijen die op de oorspronkelijke locatie uitgroeiden tot volwaardige meubelbedrijven) heeft er toe geleid dat de problematiek van "**zonevreemde bedrijven**" zich scherp stelt in de West-Vlaamse meubelsector.

Tot slot vermelden we het **structureel tekort aan technisch geschoold personeel** voor de meubelsector. Er is te weinig instroom van leerlingen in technische of beroepsrichtingen die voorbereiden op een job in de meubelsector. De bedrijven proberen hieraan te verhelpen door het rekruteren van jongeren uit andere richtingen en door meer bedrijfsinterne opleidingen. In dit kader sloot Febelhout een overeenkomst met Vlaams minister van werkgelegenheid R. Landuyt (het zogenaamde "convenant Landuyt") om de werkgelegenheid in de sector te verhogen, de invulling van knelpuntvacatures vlotter te laten verlopen en het onderwijs en het bedrijfsleven beter op elkaar af te stemmen.

- 1 De kwalitatieve invulling van dit artikel werd mede mogelijk gemaakt door de inbreng van de heer Chris De Rook, Economisch Adviseur van Febelhout.
- 2 Rijksdienst Sociale Zekerheid voor Zelfstandigen
- 3 Het betreft hier de som van loontrekkenden en zelfstandigen.
- 4 We moeten hier opmerken dat de gegevens in tabel 5 uitgedrukt zijn in lopende prijzen. Bekijken we de cijfers in reële prijzen, dan is de daling nog sterker.
- 5 We vertrekken hier niet vanaf 1992 maar vanaf het jaar 1993 omdat de omschakeling van de douanestatistieken op 1 januari 1993 gezorgd heeft voor een breuk in de gegevensreeks, waardoor cijfers van voor 1993 en van na 1993 niet vergelijkbaar zijn.
- 6 Bij rangschikking van de waarden (in stijgende volgorde) situeert de mediaanwaarde zich op die plaats waar het aantal waarden in twee gelijke groepen wordt verdeeld. Beneden de eerste kwartielwaarde situeert zich 25% van het aantal waarden, terwijl boven de derde kwartielwaarde 25% van het aantal waarden ligt.
- 7 Depestel N., "Financiële analyse van de West-Vlaamse ondernemingen in de periode 1996-1999", West-Vlaanderen Werkt, nr. 4/2001, blz. 157 en 158.

Rivoli eik

Meubelfabriek MDR (Decruy) slaagt er telkens weer in een tijdloos en sfeervol design te brengen voor een budgetvriendelijke prijs. Het bedrijf is één van de pioniers van het bekleden van uitgefreesde MDF-panelen en de algemene afwerking van de modellen gebeurt met de grootste precisie. Kwaliteit staat hoog in het vaandel van deze fabrikant, die in de loop der jaren een goede naam bij de vakhandel heeft opgebouwd. Het productengamma strekt zich uit van slaapkamermeubelen tot een breed modulair programma woon- en kantoormeubelen (Avanti en Optima).

Zowel de afwerking als gebruikte materialen laten zien dat MDR duidelijk voor het betere gamma heeft gekozen. Ondanks hun kwaliteitsniveau blijven de MDR producten echter zeer betaalbaar.

A.&A. Decruy N.V.

Izegemsestraat 95, 8800 Rumbeke/Roeselare - België

Tel : 0032 (0) 51 26 04 78 - Fax : 0032 (0) 51 24 93 70

E-mail : info@mdr.be - www.mdr.be

Verkrijgbaar bij de betere meubelwinkel !

Het Technisch Centrum der Houtnijverheid (TCHN): uw partner

U bent fabrikant, voorschrijver en/of verdeler en wil uw product veilig, ergonomisch of duurzaam claimen.

Het TCHN biedt de oplossing:

- **Testen** volgens Europese en nationale normen
- **Certificeren** van producten
- **CAD-CAM ondersteuning** bij ontwikkeling

contact: Hof ter Vleest dreef, 3 - 1070 Brussel
tel: 02.558.15.50 / e-mail: info@ctib-tchn.be - website: www.ctib-tchn.be

Huishoudelijke verpakking & milieu:

«Gouden medaille voor ons land»

Paul Verhaeghe

Ere-Afgevaardigd Beheerder FEVIA (Federatie Voedingsindustrie)

Halverwege 1992 heeft de toenmalige premier Jean-Luc Dehaene 'in première' de milieutaksen gelanceerd. Het kwam hem goed uit want hij was net terug van de Wereldtop over duurzame ontwikkeling in Rio de Janeiro. De politieke druk was sterk en dus moest er snel een 'ecologisch' schot in de roos worden afgevuurd. Alle eenmalige drankverpakkingen zouden in de toekomst aan een drastische milieutaks worden onderworpen.

Weinigen beseften op dat ogenblik dat de diepere inspiratie achter dit regeringsproject niets met milieuzorg te maken had. Het ging erom de derde staatsvorming door het parlement te jagen en de liberalen waren niet bereid vanuit de oppositie hun medewerking te verlenen. Als enig alternatief resteerde de groene partijen over de brug te krijgen. En voor wat hoort wat.

Historische achtergrond

Tien jaar betekent voor het collectieve geheugen een heel lange periode. Wie herinnert zich nog dat sedert het einde van de tachtiger jaren overleg op gang was gekomen tussen de Vlaamse overheid - de regering onder leiding van

foto: FOST Plus

Gaston Geens en OVAM - en het bedrijfsleven ten einde samen de onstuimige stroom van verpakkingsafval in te dijken? Wie weet nog dat op 26 maart 1991 een formeel convenant terzake werd getekend tussen minister Theo Kelchtermans en de representatieve woordvoerders van de betrokken sectoren? We waren dus net één jaar onderweg met de uitvoering daarvan toen de bulldozer van de milieutaksen het terrein kwam bezetten.

Na de schokkende verkiezingen van het najaar 1991 zijn - niet zonder perikelen - identieke convenanten gesloten voor de regio's Brussel en Wallonië. Een klein mirakel van interregionale coherentie, hoogst noodzakelijk binnen een markt van amper 10 miljoen consumenten. Drie uiteenlopende regimes zouden er tot perverse effecten hebben geleid.

Bij aanvang stootte de aankondiging van de milieutaksen met betrekking tot de drankverpakkingen op naïef ongeloof bij de sectorale organisaties die via de milieuconvenanten hun verantwoordelijkheid al hadden opgenomen. Dit kon toch niet! Een federale regering die zich langs het achterpoortje van haar fiscale bevoegdheid opnieuw ging moeien met het bij uitstek geregionaliseerde milieubeleid? Zouden de regio's dit zomaar slikken?

foto: FOST Plus

Het staatsbelang was ermee gemoeid en dus liepen alle protesten van het bedrijfsleven op de klippen. De milieutaksenwet van 16 juli 1993 is er gekomen. Weliswaar met één cruciale correctie die werd ingelast na omstandig beraad tussen regering en leidende sectoren: vrijstelling voor de economische actoren die het bewijs konden leveren dat zij de zeer hoog gestelde percentages inzake recyclage zouden halen voor de door hen op de markt gebrachte verpakkingsmaterialen. Deze bijsturing van de wet heeft een economische ramp voorkomen en verhinderd dat zich in ons land een regime ging ontwikkelen dat zelfs op puur ecologisch vlak nefaste bijwerkingen zou hebben genereerd.

Milieutaksen: wondermiddel?

Ook vandaag nog laat ex-premier Dehaene met een kwinkslag verstaan dat het bedrijfsleven zich finaal gelukkig mag prijzen met 'zijn' milieutaksen. Zonder deze zweepslag zou er, zijn inziens, nooit een spoedig en radicaal engagement van industrie en distributie op gang zijn gekomen. Ten dele heeft hij gelijk. De inkt van het Vlaamse milieuconvenant van 1991 was nauwelijks opgedroogd en er bleven vele vragen open omtrent de uitvoering ervan. De mokerslagen van de milieutaksen hebben het bedrijfsleven resoluut aangespoord om zich veel sneller en grootschaliger te organiseren dan aanvankelijk gedacht. Het is niet toevallig dat Fost Plus in de periode 1993-'94 is opgericht en in een mum van tijd werd op gang getrokken. Daar heeft de toenmalige regeringscoalitie een punt mee gescoord.

Men mag echter niet uit het oog verliezen dat aan die federale milieutaksen ook **neveneffecten** vastkleven. Het louter viseren van de **drankverpakkingen** - die slechts een beperkt gedeelte van het huishoudelijke verpakkingsafval vertegenwoordigen - betekende een forse stap achteruit ten opzichte van de 'globale aanpak' waartoe het bedrijfsleven zich voordien al had verbonden. 'Globaal' wil zeggen: elke verpakking - ongeacht het product of materiaal - die in het huisvuil terechtkomt, moet door de wettelijke en/of conventionele systemen van terugwinning gevat worden. Alleen dan kunnen er duurzame oplossingen tot stand komen die de gemeenten en intercommunales verlossen van hun afvalberg. Met de milieutaksenwet werden de dranken ineens tot publieke zondebok uitgeroepen. Vermoedelijk alleen omdat ze zo zichtbaar aanwezig zijn op de dagelijkse gezinstafel. Een vreselijke opdonder voor de 'founding fathers' die binnen de organisaties van industrie en distributie met succes gevochten hadden om de globale verantwoordelijkheid en solidariteit van alle sectoren, alle ondernemingen, alle producten en alle materialen door te drukken. Op slag stond dit nog broze front weer onder vuur. Onvoorstelbaar toch!

Een tweede rode kaart verdienen de milieutaksen omdat zij aan het **hergebruik** (retourverpakking) de officiële status van absolute superioriteit hebben toegekend. Laat ons hierbij onmiddellijk een veelvuldig terugkerend

misverstand uit de weg ruimen: de auteur van dit artikel en zijn geestesgenoten zijn geenszins gekant tegen hergebruik als een van de hoofdinstrumenten om het verpakkingsafval te beheersen. Uiteraard op voorwaarde dat de ecologische, technologische, economische en algemeen maatschappelijke balans van deze keuze gunstig uitvalt. Geen onvoorwaardelijke en universele heiligverklaring dus van dit 'retour' principe en alstublieft gelijke kansen voor andere oplossingen, zoals recyclage en propere terugwinning van energie. Het gaat erom geval per geval, land per land en, waar nodig, regio per regio uit te vissen welke methode de beste resultaten kan voorleggen. Het liefst aan de hand van wetenschappelijk onderbouwde bevindingen en niet van populistische slogans die menig goed menende burger (en politicus) op het verkeerde been zetten. Moeten wij daarbij zover gaan als de doorgewinterde milieujournalist die vorig jaar in een opgemerkt artikel schreef: 'Vanuit het oogpunt van volksgezondheid, hygiëne en voedselveiligheid zouden retoursystemen voor voedingswaren radicaal verboden moeten worden'. Dit is een ander debat. Maar het toont aan hoe complex de vragen rond de huishoudelijke verpakking in elkaar steken.

Nog een derde slecht punt voor de milieutaksen. Door de injectie van de opbrengsten in de grote en onverdeelde fiscale 'pot' van het land koppelt men de **middelen los van het doel**. Zeer gevaarlijk voor de argeloze burger. Hij of zij betaalt tenslotte de rekening en riskeert onder het mom van milieuzorg honderden miljoenen euro extra te moeten afdragen voor allerlei zaken die met milieu geen uitstaans hebben. Het uit de hand gelopen 'Duales System' in Duitsland moet voor ons - in de eerste plaats als consumenten - onophoudend de knipperlichten doen branden. De Duitse consument betaalt bijna driemaal zoveel als wij met onze kostprijbewuste aanpak in België!

De drie hierboven opgesomde handicaps van de milieutaksenwet blijven ook vandaag nog bestaan. Bij elk debat of politieke beslissing loeren ze om de hoek. Ze scheppen grote verwarring in de geesten van burgers en economische actoren en oefenen aldus een storend effect uit op de realisatie van authentieke oplossingen. Amper een decennium geleden wist niemand feitelijk goed waar hij mee bezig was en dan is het onvermijdelijk dat irrationele argumenten welig gaan tieren. Nu hebben we allemaal tien jaar leerschool achter de rug en dan zou men mogen verwachten dat stilaan de opgedane kennis en ervaring zorgen voor een grotere dosis objectiviteit. Er is hoop ook al hebben de recente schermutselingen rond de actualisering van de milieutaksenwet andermaal de hond in het kegelspel gejaagd.

Wat is Fost Plus?

Onder impuls van FEVIA (Federatie Voedingsindustrie), en FEDIS (Federatie Distributie) was reeds in 1991 het veel bescheidenere '**Fost**' opgericht. Een fonds dat de financiële middelen moest aanbrengen om de verplichtingen in het kader van de regionale milieuconvenanten na te leven.

SORTEREN

KAN GELD OPBRENGEN

U bent een KMO? U ontpakt en laat uw bedrijfsmatig verpakkingsafval in rolcontainers ophalen? Als u sorteert, komt u in aanmerking voor een premie die VAL-I-PAC betaalt aan bedrijven die een inspanning leveren om te sorteren.

Wat moet u doen? In plaats van uw containers met gemengd verpakkingsafval te vullen, kan u beter karton in één afzonderlijke container verzamelen, uw krimpfolie

in een afzonderlijke plastic zak en alles laten ophalen door een door VAL-I-PAC erkend ophaler.

Zo bespaart u niet alleen op de kosten van de ophaling, maar geniet u bovendien van de VAL-I-PAC premies.

Sorteren: voordelig voor het milieu, voordelig voor uw bedrijf.

Voor verdere inlichtingen kan u terecht bij uw ophaler of op de site van VAL-I-PAC (www.valipac.be)

Een pak van uw hart.

VAL-I-PAC vzw Koningin Astridlaan, nr 59 bus 11, B-1780 Wemmel, tel. 02/456 83 11

Klein Duimpje had nauwelijks zijn eerste verjaardagskaars uitgeblazen of daar kwam het oog in oog te staan met de schrikbejagende reus van de milieutaksen. Het kreeg de tijd niet meer om stapsgewijze de kindertijd en daaropvolgende puberteit te doorlopen. Zonder dralen moest het zijn zevenmijlslaarzen aantrekken en de grote sprong maken naar de volwassenheid: veel meer doen, veel sneller en met omvangrijke budgetten. Daarom werd de naam 'Fost' omgetoverd in **Fost 'PLUS'**. Dit was de makkelijkste klus. Maar welk project? En hoe te financieren? Er bestond ook nog een ontstellend gebrek aan basisinformatie en -inzichten. Toen zijn drie 'pioniers van het eerste uur' in de meest geëngageerde sectoren met de pet rondgegaan om bij hun leaders een lening 'à fonds perdu' van € 750.000 te verkrijgen. Minder dan 1% van het huidige jaarbudget van Fost Plus, maar dat was toen veel geld. Het heeft toegelaten een grondige studie te laten uitvoeren door het toenmalige *Coopers & Lybrand*. Daarmee kon de doorbraak worden geforceerd. Op enkele maanden tijd lag de blauwdruk op tafel van zowel de optimale werkmethode als de nodige structuur en statuten. Begin 1994 was Fost

Plus op de been en kon de intussen gerekruteerde gedelegeerd bestuurder met een kleine staf aan de slag. Ondertussen is het personeelsbestand uitgegroeid tot bijna 60 medewerkers.

Fost Plus werkt op basis van eenvoudige principes. Ondernemingen van de drankenindustrie en -distributie kwijten zich op gegroepeerde wijze van hun '**recyclage**' verplichtingen voortvloeiend uit de milieutaksenwet. Daarnaast trachten zij en alle andere ondernemingen die huishoudelijke verpakking op de markt brengen te voldoen aan de **terugnameplicht** die hen door de drie regio's is opgelegd. Samen vragen zij daaromtrent - na de bewijzen te hebben geleverd - de formele erkenning door de overheid en bekomen aldus vrijstelling van de milieutaksen en/of kwijting van de regionale verplichtingen. Dit impliceert dat Fost Plus, samen met de gemeenten en intercommunales, de **gescheiden ophaling** van de verpakkingsmaterialen opzet en daartoe de benodigde financiële middelen ter beschikking stelt. Aansluitend moet Fost Plus ervoor instaan dat de verzamelde materialen via sectoraal opgerichte platforms op betrouwbare wijze hun weg vinden in de **afzetkanalen van de recyclagesector**. De som van de aldus gerecycleerde tonnages moet minstens de wettelijk bepaalde percentages bereiken van de huishoudelijke verpakkingsmaterialen die alle leden van Fost Plus samen op de markt brengen. Het zijn dezelfde leden die voor de financiering instaan door in verhouding tot hun respectieve output het '**groene punt**' op hun verpakkingen te betalen. Aan elk van hen de zorg om deze kost via de verkoopprijs op hun klanten te verhalen.

De erkenning van de door Fost Plus behaalde resultaten komt toe aan de drie regio's. Zij hebben daartoe het I.S.A. (**Interregionaal Samenwerkingsakkoord**) gesloten. Een staaltje van typisch Belgisch pragmatisme dat bovendien nog behoorlijk werkt ook. De huidige erkenning van Fost Plus dateert van 1998 met een looptijd tot einde 2003. Vorig jaar, echter, hebben de regionale instanties eenzijdig een aantal voorwaarden gewijzigd. Dit heeft bij de bondgenoten van het bedrijfsleven vele wenkbrouwen doen fronsen. Hoe zat het met de broodnodige rechtszekerheid? Wil de overheid verder in vreedzame synergie aan dit dossier werken? Uiteindelijk werden hier en daar de hoeken wat afgerond, zodat Fost Plus momenteel onder min of meer bevredigende voorwaarden verder kan opereren.

Resultaten Fost Plus

Wat heeft het tot hier toe allemaal opgeleverd? Veel geblaat in elk geval, maar hoeveel wol? Beantwoordt het systeem 'Fost Plus' aan de verwachtingen die de burgers, overheid en bedrijfsleiders er in hebben gesteld?

In *De Standaard* van 25 mei 2002 titelt milieuredacteur Antoon Wouters 'Belg bij Europese top van recyclage'. Hij citeert:

- **Bijna alle gezinnen sorteren hun verpakkingsafval en zij doen dat zeer goed;**

foto: FOST Plus

■ Samen met de gemeenten en intercommunales zorgt Fost Plus voor de gescheiden ophaling van de huishoudelijke verpakkingen.

- Fost Plus recycleert ruim 80 % van de huishoudelijke verpakkingen tegen een prijs die meer dan twee keer goedkoper is dan in Duitsland;
- Van ruim 9 miljoen Belgen wordt het verpakkingsmateriaal selectief opgehaald (de ontbrekende 1 miljoen inwoners horen thuis in gemeenten en intercommunales die (nog) geen overeenkomst met Fost Plus hebben gesloten).

Laten we even de nuchtere cijfers bekijken:

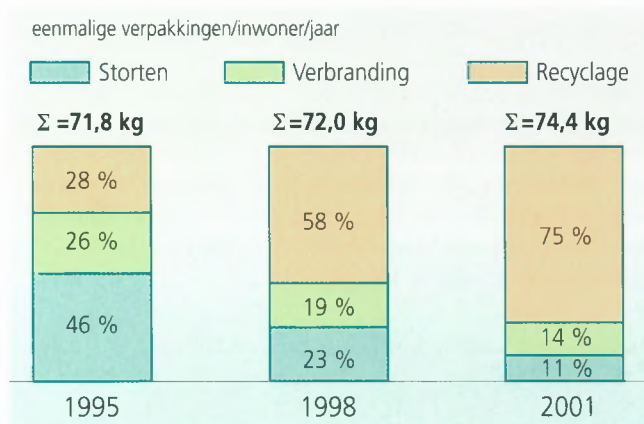
Samen vertegenwoordigen de 6.400 leden van Fost Plus 93% van alle op de Belgische markt gebrachte eenmalige verpakkingen van het huishoudelijke type (= 764 Kt). Een quasi niet meer te verhogen representativiteit.

In België bedraagt de afzet van eenmalige verpakkingen momenteel 74,4 kg per inwoner/jaar. We scoren daarmee prima binnen de Europese Unie (EU), waar dit cijfer in bijna alle lidstaten ver boven de 80 kg ligt.

Tijdens de periode 1995 - 2001 (1994 = startjaar Fost Plus) is de recyclage als volgt geëvolueerd:

Grafiek 1

De evolutie van de recyclage van eenmalige verpakkingen in België in de periode 1995-2001 (1994 = startjaar Fost Plus)

Een ronduit spectaculaire ontwikkeling. Op zes jaar tijd is de tonnage bestemd voor verbrandingsoven en stort teruggelopen van 51,7 naar 19,1 kg per inwoner/jaar en het aandeel ervan van 72 naar 25% teruggedrongen. De werkelijkheid overtreft de verwachtingen die zelfs de meest stoutmoedige optimist 8 à 10 jaar geleden voorop had durven stellen.

De pluim mag in elk geval niet uitsluitend op de hoed van Fost Plus worden gestoken. De verdienste komt in de eerste plaats toe aan de **consument**. Zonder haar of zijn medewerking aan de bron - te beginnen bij het scheiden van de materialen in de gezinskeuken - zijn alle andere actoren stroomafwaarts op de recyclageketen eraan voor de moeite. Wij, Belgen of Vlamingen, blijken wel degelijk in staat te zijn bij te dragen tot de verwezenlijking van een maatschappelijke doelstelling mits ze op ernstige,

begrijpelijke en systematische wijze worden voorgelicht en gemotiveerd. De meeste **gemeenten en intercommunales** hebben op dat punt schitterend werk geleverd.

Hun deel van de opdracht, met name de selectieve ophaling - in de volksmond sterk geassocieerd met de 'blauwe zak' - hebben ze op efficiënte wijze volbracht en ondersteund met een heldere en educatieve communicatie naar de bevolking toe. Hun soms moeizaam bedongen alliantie met Fost Plus werpt schitterende vruchten af.

De massale reductie van het 'echte' - dat wil zeggen, voor stort of verbrandingsoven bestemde - verpakkingsafval heeft zich weten door te drukken in weerwil van een lichte groei (van 71,8 naar 74,4 kg per inwoner/jaar in de periode 1995-2001) die zich nog steeds manifesteert in het verbruik van eenmalige verpakkingen. Deze vaststelling levert regelmatig stof tot kritiek.

De waarheid heeft haar rechten. Het zijn niet langer de bedrijven die deze toename van eenmalige verpakking veroorzaken. Zij hebben allang begrepen dat minder verpakkingsgewicht een kostenbesparend effect oplevert. De drijvende krachten komen vanuit de **demografische hoek**. Vergrijzing van de bevolking, enerzijds, die de vraag aanscherpt naar meer comfort en minder gesleur met verpakkingen. Anderzijds, de trend naar steeds kleinere gezinnen die resulteert in kleinere verbruiksporties per hoofd en aldus automatisch in meer benodigde verpakking per aangekochte producteenheid. In een hypothetische toestand van overwegend kroostrijke gezinnen - zoals een goeie halve eeuw geleden - zou het verbruik van eenmalige verpakking automatisch een steile duik nemen. Voegen we daar nog aan toe de drang naar meer vrije tijd (picknick, camping, festivals, enz.), het verdwijnen van het vaste uurpatroon voor de maaltijden, de verplaatsing van de keukenactiviteit thuis naar de catering (inclusief traiteurs en keurslagers) en de groeiende mobiliteit in het algemeen. Allemaal factoren die nieuwe eisen stellen aan de verpakking.

Als factoren van fundamenteel demografische aard het verpakkingsgebeuren gaan beïnvloeden is grote omzichtigheid geboden. Met gemeenplaatsen en klopjachten op de zogeheten boosdoeners lost men niets op. De discussie moet ten gronde worden gevoerd, met alle betrouwbare gegevens en feiten op tafel. Waar het op aankomt, is dat de afvalberg van wegwerpmaterialen - die 10 à 15 jaar geleden op exponentiële wijze aan het groeien was en de bestuurders van gemeenten en intercommunales slapeloze nachten bezorgde - resoluut wordt afgebouwd. En dat is overduidelijk het geval. Hier en daar zelfs tot ongenoegen van sommige verantwoordelijken die de brandstofaanvoer voor hun verbrandingsovens drastisch zien teruglopen. Of hoe een dubbeltje rollen kan!

Wetgeving nageleefd ?

Nog een pertinente vraag: werden de **wettelijke doelstellingen** gehaald? Zeer zeker. Ze werden zelfs in ruime mate

overtroffen. We maken even de vergelijking tussen de doelstellingen die het I.S.A. (interregionaal samenwerkingsakkoord) oplegt en het resultaat dat effectief door de leden van Fost Plus samen werd behaald:

Tabel 1
Vergelijking ISA-norm/resultaat 2001

	ISA norm	Resultaat 2001
1. Globale valorisatie (som van recyclage & andere nuttige terugwinning)	80 %	82 %
2. Recyclage afzonderlijk	50 %	80 %
3. Recyclage per materiaalsoort (minimum)	15 %	tussen 27-88 %

Men mag hierbij niet uit het oog verliezen dat België zich binnen het Europese peloton in 'pole position' heeft geplaatst. Met de algemene doelstelling van 80% valorisatie zijn we echt de eerste van de klas, op afstand gevolgd door Duitsland en Nederland die beiden met 65% de tweede plaats bezetten. En daarbij te bedenken dat de kosten-batenstudie van R.D.C. *Environment* - in opdracht van de Europese Commissie voorgelegd in mei 2001 - heeft aangetoond dat het 'recycling optimum' varieert tussen 45 en 70%, naargelang de lidstaat (in functie van factoren zoals demografie, verpakkingsmix, overheidskeuze inzake afvalbeleid, enz.).

De vraag stelt zich overigens of het maatschappelijk verantwoord is de doelstellingen voor ons land nog verder op te drijven. De **marginale kost** om vanuit een zo hoog prestatieniveau nog beter te doen is enorm. De huidige recyclagepiek van 80% wordt geschraagd door een budget van € 100 miljoen. Om er nog een schep van 3% bovenop te doen en aldus 83 % te halen, zou er een extra budget van € 40 miljoen moeten bijgehaald worden, hetzij een kostenstijging van 40% om het resultaat met 3% te verbeteren. De grens van het redelijk haalbare lijkt nabij.

Het klinkt natuurlijk sympathiek - vooral op momenten van oploeiende verkiezingskoorts - om met steeds hogere cijfers uit te pakken. Maar zijn we ons niet aan het vergalopperen? Is niet het ogenblik aangebroken om de sector van de **verpakkingen wat met rust te laten** - dat wil zeggen op het extreem hoge peil van vandaag verder te laten werken - en zich te concentreren op andere gebieden van vast afval waar nog een levensgrote achterstand is op te halen? Een mening die ook bij zekere overheidsinstanties veld wint. De Brusselse milieuminister Didier Gosuin drukte het in zijn toespraak op 13 mei jl. (Algemene Vergadering Fost Plus) als volgt uit:

"Hoewel een gezond beheer van het verpakkingsafval een krachtlijn van ons beleid moet blijven, zijn er heel wat belangrijkere prioriteiten inzake milieubescherming en afvalbeheer. Onze prioritaire doelstellingen liggen vandaag elders. Het is een absolute noodzaak dat de hoeveelheid afval, die vandaag nog wordt verbrand of gestort, wordt verminderd: bouwafval, inerte afvalstoffen, gewoon

industriële afval, versleten banden, grof vuil, huishoudelijk of industrieel organisch afval, gevaarlijk afval, ... Het gaat immers om enorme hoeveelheden."

Een duidelijk signaal vanuit een vrij onverdachte bron. En heeft de voorbije zomer - met de Top van Johannesburg en de ellendige watersnood alom - ons niet geleerd dat er op milieugebied nog immense problemen schreeuwen om meer aandacht, beleid en middelen? Een reden temeer om ons poer niet te verschieten naar de 'opgeloste' doelwitten.

In feite heeft ons land op zijn typisch pragmatische wijze het **meest kostenefficiënte en transparante systeem** inzake recyclage van huishoudelijk verpakkingsafval binnen de EU ontwikkeld. Zowel op het vlak van tonnages en kwaliteit van de opgehaalde secundaire grondstoffen, als van de ermee verbonden kostprijs per capita (lager dan € 10 per inwoner/jaar). En wat stellen we vast zoals op andere domeinen waar ons land uitmunt? Behalve insiders weet of beseft niemand het. Met hun eigen officiële cijfers ter staving zouden onze ministers op de bijeenkomsten van de Europese Raad en elders kunnen pronken met wat hun burgers, lokale besturen en ondernemingen hand in hand via Fost Plus hebben tot stand gebracht. Al was het maar om even een ander geluid te laten horen dan schandalen van pedofilie, smeergeld en dioxine. We zien het niet gebeuren. Ligt het aan onze aangeboren mentaliteit van 'underdog'? Of zit het zo dat er zich op milieugebied geen 'success story' mag aandienen?

Langs die kant schiet onze **communicatie** klaarblijkelijk nog tekort. Wellicht waren de werkpaarden van Fost Plus zo hard aan het zwoegen dat ze geen tijd vonden om er een gestructureerd verhaal rond te schrijven en te promoten. Onhoudbaar. Niet aangepast aan de tijd van mediatische supermacht waarin we leven. De leiding van Fost Plus beseft dat en er wordt aan gewerkt.

Perspectieven

'So far, so good'. Maar wat zijn de vooruitzichten voor Fost Plus en welke uitdagingen bieden zich aan?

Het **voortzetten** van de huidige activiteit op zich is zeker geen sinecure. Het beleid rond 'Milieu & Verpakking' is nog jeugdig en daardoor omgeven door een wetgevend kader dat tekenen van onstabiliteit vertoont. Drie niveaus zijn daarbij te onderscheiden:

- Met ernstige vertraging tracht de **EU-Commissie** de Richtlijn 94/62 betreffende verpakking en verpakkingsafval te actualiseren. Men mag zich verwachten aan verhoogde doelstellingen voor de percentages van valorisatie en recyclage (globaal en per materiaalsoort). Vermits de EU altijd het juiste midden moet nastreven tussen de lidstaten, zijn er voor België langs die kant geen onaangename verrassingen te vrezen. Ons land speelt immers bovenaan in de 'Champion's League' van het milieubeleid inzake verpakkingsafval.

- Op het **federale** vlak moet tegen eind 2002 duidelijk worden waar de huidige regeringscoalitie uitkomt met haar herziening van de milieutakswet van 1993. Het voorgenomen systeem van ecotaksen/ecoboni zou wel een stevige knuppel in het hoenderhok gooien indien het 'rücksichtlos' wordt ingevoerd. Er zal alleen mee te leven vallen in de mate dat de ondernemingen vrijstelling kunnen bekomen door hun voorbeeldige prestatie inzake recyclage te bestendigen.
- Op het menu van de **gewesten** staat de herziening van de erkenningvoorwaarden ingeschreven tegen eind 2003. Dus op een boogschuit verwijderd van de regionale verkiezingen die in 2004 plaatsvinden. Laat ons hopen dat tegen die tijd het inzicht en de dialoog voldoende gerijpt zullen zijn, zodat het kind niet met het badwater wordt weggegooid.

Het behoort niet tot de specifieke opdracht van Fost Plus zich op te werpen als direct betrokken onderhandelaar bij de vele demarches en raadplegingen in verband met wetgevende initiatieven. Sectorale en interprofessionele organisaties treden hiervoor in het strijdperk. Maar telkens ligt hierbij het lot van Fost Plus in de weegschaal. Het is dus van levensbelang dat men daar de ontwikkelingen op de voet volgt en de juiste signalen uitstuurt vanuit het werkterrein.

Op het gevoelige gebied van de **preventie** is er nog een lange weg af te leggen. Amper vijf jaar geleden hield de

overheid er daaromtrent een uiterst restrictieve visie op na. Toen gold voor Fost Plus een de *facto* verbod om initiatief te nemen met betrekking tot de preventie. Selectief ophalen en recyclen en daarmee basta, zo luidde het parool. Intussen hebben alle actoren veel bijgeleerd en zijn de meningen geëvolueerd. Niemand kan ontkennen dat de verwerking van het 'groene punt' in de kostprijs van de producten binnen de bedrijven spontaan heeft geleid tot een 'preventie' reflex. Een levend voorbeeld van internalisering van de milieukost. Het 'Fost Plus' systeem leidt als het ware vanzelf tot preventie, willens nillens. Vandaag ontwaart men een toenemende druk van overheidswege op Fost Plus om tastbare actie te ondernemen met betrekking tot de voorkoming van verpakkingsafval. Hier tekent zich een immense uitdaging af en de vraag kan worden gesteld tot op welke hoogte zich daaruit een tweede volwaardige pijler voor de 'Fost Plus' activiteit zal ontwikkelen in de eerstvolgende vijf jaar. Er is in elk geval werk aan de winkel en het staat buiten kijf dat preventie een centraal thema zal vormen bij de komende onderhandelingen over het regionale erkenningstatuut.

Zwerfvuil

Valt er daarnaast ook iets te doen aan het **zwerfvuil**? In strikte zin genomen is hier geen taak weggelegd voor Fost Plus. Het huishoudelijke verpakkingsafval levert een slechts beperkte en oppervlakkige fractie van het in de natuur

foto: FOST Plus

■ Glas, papier en karton worden van oudsher vlot gerecycleerd. De toepassingsmogelijkheden evolueren spectaculair; wat dacht u van deze meubelen!?

achtergelaten afval dat ons zo regelmatig en terecht met ergernis vervult. Maar het is zo zichtbaar aanwezig - zeker op de publieke plaatsen waar veel volk langskomt - en daar door wekt het de indruk van een meer dan proportionele medeplichtigheid. Er moet dus iets aan gedaan worden. Fost Plus doet mee en is bereid acties te ondersteunen met een duidelijke voorkeur voor preventie van zwerfvuil ten opzichte van symptoombestrijding.

Technologie

Om af te ronden nog een korte beschouwing in verband met de **technologische ontwikkeling** in de recyclage-sector en in de verpakkingsmaterialen. Jazeker, er is veel in beweging. De secundaire grondstoffenmarkten boeken flinke vooruitgang. Nog geen 15 jaar geleden zaten we met de daver op het lijf omdat we de zondvloed van overtollig recuperatieglas vanuit Duitsland onze grenzen zagen overspoelen. Vandaag vinden de vezels van 27 PET-flessen hun weg naar de textielindustrie om er 1 T-shirt mee te fabriceren. Recyclage van 670 blikjes in aluminium bezorgt ons het basismateriaal voor 1 fiets en 19.000 stalen conservenblikjes presteren hetzelfde voor 1 auto. Glas, papier en karton beschikken van oudsher over een traditie van recyclage en doen het uitstekend. De toepassingsmogelijk-

heden vermenigvuldigen zich zienderogen. Ook voor de zorgkinderen van de kunststofsector openen zich nieuwe perspectieven. Een omstandig overzicht van de recente ontwikkelingen op dit gebied overschrijdt het kader van deze bijdrage. Er zit meer dan voldoende stof in voor een volgend artikel.

Tot besluit

De eigentijdse saga van het milieubeleid ten aanzien van de huishoudelijke verpakkingen toont aan dat er altijd uitwegen zijn te vinden voor op het eerste gezicht uitzichtloze problemen van maatschappelijke aard. Mits inzicht, verbeeldingskracht, vastberadenheid, durf en vooral partnership tussen burgers, bedrijfsleven en overheid. De horizon voor verdere ontwikkeling tekent zich gunstig af. Ons land mag zich de **gouden medaille** in het Europese kampioenschap 'Huishoudelijke verpakking & Milieu' niet afhandig laten maken.

Intussen is het wetsontwerp "Ecotaksen" op 4 december 2002 goedgekeurd door de Kamercommissie Financiën. Normaliter gaat de stemming in plenaire zitting nog voor het jaareinde door. Dit artikel werd eind november 2002 gefinaliseerd. De auteur kon bijgevolg met dit gegeven geen rekening houden.

EUROPAL PACKAGING

We wensen u voor 2003
een buidel vol herbruikbare geluismomenten,
waar niet één wegwerpmoment tussen zit.

www.europal-group.com

Europal
Inventive on every facet

**UW
VERPAKKINGS-
SPECIALIST**

d&b
pack

**VOTRE
CONSEILLER DANS
L'EMBALLAGE**

**GRATIS
PROEFPLAATSING
MOGELIJK**

NV/SA D&B Pack

Driemasterstraat 80

9000 Gent

Tel.: 09/253.05.09

Fax: 09/253.64.00

E-mail: d&b.pack@unicall.be

Website: www.dbpack.be

**Bezoek onze
nieuwe
WEBSITE:
www.dbpack.be**

**VOLAUTOMATISCHE
REKROLIE WIKKELAARS
BANDEROLEUSES AUTOMATIQUES**

**SEMI-AUTOMATISCHE
REKROLIE WIKKELAARS
BANDEROLEUSES
SEMI-AUTOMATIQUES**

**HOEK- EN KLOKCLASSERS
SOUDEUSES EN "L"**

**DOZENSLUITERS
MACHINES A FERMER
LES CARTONS**

**HORizontALE BUNDELAARS
BANDEROLEUSES HORIZONTALES**

**PORTAAL-ROBOTS-
STAPELAARS
PALETTISEURS À
PORTIQUE**

Milieuzorg in de Vlaamse overheid

Overheidsorganisaties moeten het goede voorbeeld geven

Anne Van Autreve

Projectleider interne milieuzorg LIN - AMINAL
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Milieuzorg is een zaak van iedereen, van alle organisaties en bedrijven en van alle individuen. De overheid ziet erop toe dat ieder hierin zijn verantwoordelijkheid neemt. Zij creëert daartoe het nodige wettelijke kader, ze voert sensibilisatiecampagnes, ze houdt toezicht op de correcte naleving van de wetten en decreten. Maar de overheid moet meer doen dan dat. Ze is immers zelf óók een organisatie en heeft als overheid een voorbeeldfunctie.

Inleiding

In het regeerakkoord van de huidige Vlaamse regering wordt de noodzaak tot milieuzorg binnen de Vlaamse overheid en haar overheidsinstellingen dan ook onderschreven. Zo stelde de Vlaamse regering bij haar aantreden:

"(...) De Vlaamse overheid moet terzake een voorbeeldfunctie vervullen, onder meer via bestekken: overheidsorganisaties moeten door het toepassen van een milieuzorgsysteem het minstens even goed doen als de doelgroepen waarop de overheid haar beleid richt. Dat past trouwens ook binnen de bestaande visie op integrale kwaliteitszorg."

Op 8 mei 2002 werd dit engagement vertaald in een beslissing van de Vlaamse regering. Daarin wordt gesteld dat milieuzorg vanaf 2003 verplicht is in alle entiteiten van de Vlaamse overheid. Concreet gaat het om het gehele ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en 60 Vlaamse openbare en wetenschappelijke instellingen.

Waarom milieuzorg in de Vlaamse overheid?

Naast de voorbeeldfunctie zijn er uiteraard nog andere redenen waarom de Vlaamse overheid zelf aan milieuzorg moet doen. Ze is immers zonder meer één van de meest complexe en grootste bedrijven, zoniet het grootste bedrijf

■ Zonnepanelen op het dak van het Graaf de Ferrarisgebouw in Brussel

foto: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

in Vlaanderen, dat met haar activiteiten en beslissingen een grote druk uitoefent op het milieu. De overheid heeft dan ook enorme mogelijkheden om de door haar veroorzaakte milieudruk te verminderen.

Elke inspanning die een overheidsorganisatie verricht om het milieu te verbeteren, kan worden opgevat als milieuzorg. Het is belangrijk de milieueffecten te kennen die de eigen activiteiten en beslissingen veroorzaken om ze op een systematische wijze en aantoonbaar te beheersen en daar waar nodig en mogelijk te verbeteren. Het verbeteren van de eigen milieuprestaties en het vervullen van een voorbeeldfunctie kunnen trouwens ook positieve effecten hebben die het behalen van milieuwinst overstijgen, zoals: het terugdringen van de overheidsuitgaven, het stimuleren van milieuvriendelijke productiemethoden, het verbeteren van het management en behoorlijk bestuur, en het opbouwen van de eigen kennis en deskundigheid. Om dit waar te maken is ook bij de overheidsorganisaties de invoering van interne milieuzorg gerechtvaardigd. Initiatieven inzake milieuzorg moeten daarom worden opgezet doorheen alle geledingen en entiteiten binnen de Vlaamse overheid en mogen geenszins louter beperkt blijven tot het beleidsdomein Milieu en Natuur.

Waar staat de Vlaamse overheid vandaag?

Binnen de Vlaamse overheid bestaan al een hele reeks milieuzorginitiatieven. Ten eerste zijn er de initiatieven gericht naar een welbepaalde groep. Er is het project *Groene School en Milieuzorg op School* dat milieuzorg stimuleert en ondersteunt in de scholen. Via de samenwerkingsovereenkomsten worden ook de Vlaamse steden en gemeenten hiertoe aangezet.

Maar ook binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse openbare instellingen zelf zijn al acties ondernomen. Voorbeelden hiervan zijn de zonnepanelen in enkele gebouwen van het ministerie en de sensoren in de kantoren waardoor de lichten automatisch uitgaan als er geen beweging wordt gedetecteerd.

Een energie audit die momenteel uitgevoerd wordt in honderd gebouwen van het Vlaamse Gewest kan als basis dienen om nog meer energiebesparende maatregelen te treffen.

Enkele openbare instellingen plaatsten reeds windturbines of zijn van plan dit op korte termijn te doen. Bij infrastructuurwerken wordt er rekening gehouden met de principes van natuurtechnische milieubouw.

De centrale aankoopdienst van het ministerie draagt ook haar steentje bij tot duurzaamheid door onder andere gerecycleerd papier en *Max Havelaar* koffie aan te bieden.

Sommige entiteiten hebben zelfs een volwaardig milieuzorgsysteem ingevoerd, of zijn er volop mee bezig. *Kind en Gezin*, bijvoorbeeld, mocht het label "ecodynamische onderneming" ontvangen van het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM). De Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening is gestart met de invoering van een op ISO 14001 gebaseerd milieuzorgsysteem.

Dit zijn maar enkele voorbeelden die aantonen dat de entiteiten binnen de Vlaamse overheid zich wel degelijk bewust zijn van hun verantwoordelijkheid ten opzichte van het milieu en die ook daadwerkelijk opnemen.

Nog werk aan de winkel

Hoe lovenswaardig de bestaande initiatieven ook mogen zijn, ze zijn vaak te fragmentarisch en te beperkt van opzet. De inspanningen en resultaten worden zelden

foto: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

■ het Hendrik Conscience gebouw in de Koning Albert II-laan te Brussel met zonnepanelen op het dak

verspreid binnen de overheid zelf, waardoor waardevolle kennis en ervaring verloren gaat. Ze worden ook niet altijd bekendgemaakt aan derden. Dit alles is te wijten aan een gebrek aan coördinatie en ondersteuning op Vlaams niveau.

Met de beslissing van de Vlaamse regering wordt nu werk gemaakt van een meer gestructureerde aanpak van het thema. Er werd een implementatieplan opgesteld en een budget vrijgemaakt om centraal mensen en middelen te kunnen inzetten.

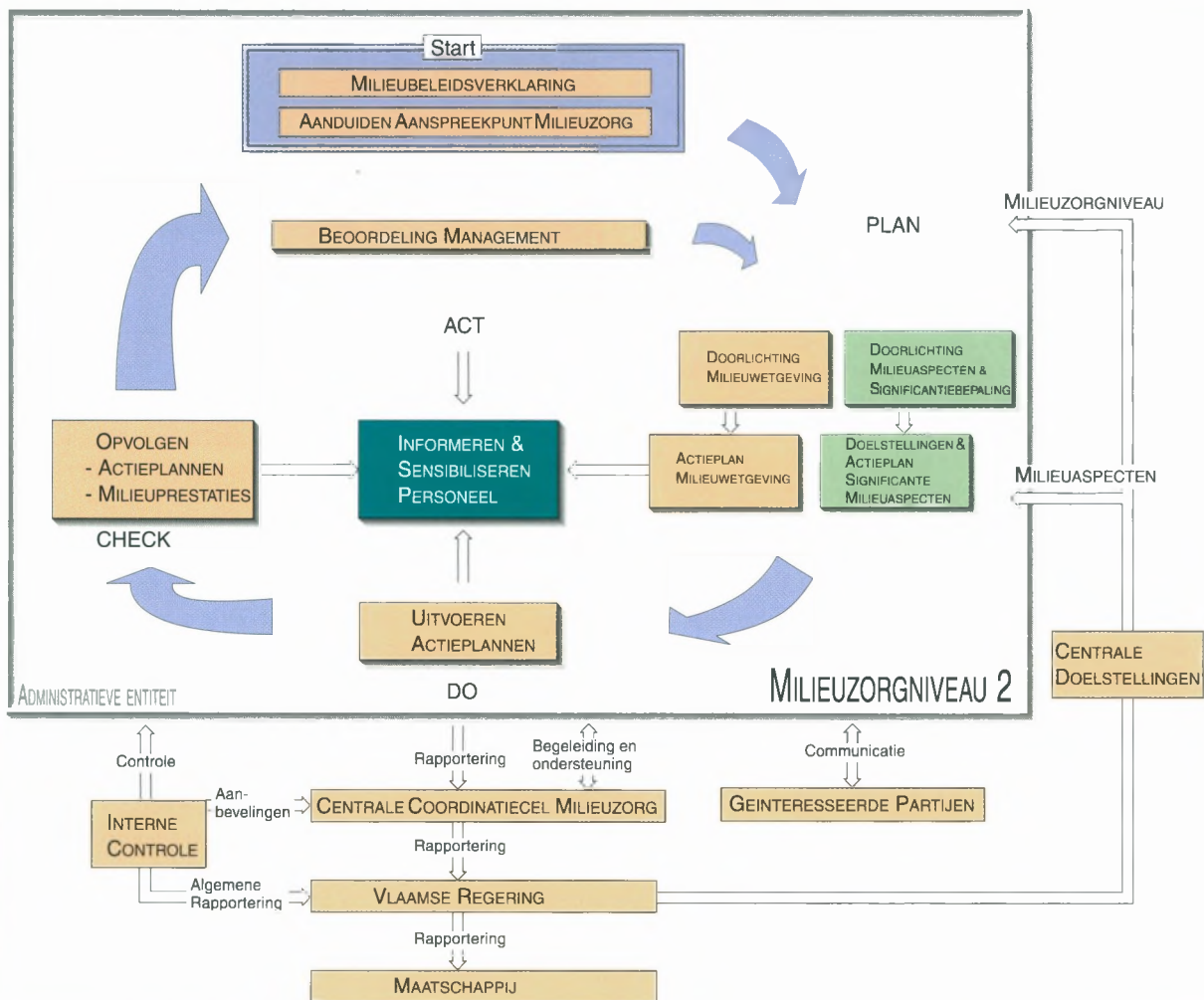
Tabel 1

Karakteristieken van de vier milieuzorgniveaus

Milieuzorgniveau 1	Milieuzorgniveau 2
• kunnen voorleggen van een milieubeleidsverklaring • een aanspreekpunt milieuzorg hebben aangeduid • kunnen voorleggen van een gedetailleerde doorlichting naar conformiteit met de milieuwetgeving • kunnen voorleggen van een actieplan ter regularisatie van de non-conformiteiten • kunnen voorleggen van bewijzen van sensibilisatie van de werknemers • kunnen voorleggen van milieudoelstellingen met betrekking tot één of enkele belangrijke milieuaspecten • kunnen voorleggen van een milieuactieplan met betrekking tot de realisatie van de milieudoelstellingen • (vanaf een periode van één jaar nadat de actieplannen voor de eerste keer werden opgesteld) kunnen voorleggen van bewijzen die het dynamisch karakter binnen het milieuzorgniveau aantonen • jaarlijkse rapportering door het management aan de centrale coördinatieve milieuzorg(*)	• zelfde orderdelen als milieuzorgniveau 1 bijkomend : • kunnen voorleggen van een gedetailleerde doorlichting naar alle belangrijke directe én indirecte milieuaspecten waarop de administratieve entiteit invloed heeft • kunnen voorleggen van milieudoelstellingen • kunnen voorleggen van een milieuactieplan met betrekking tot alle belangrijke milieuaspecten waar acties vereist of aangewezen zijn
Milieuzorgniveau 3	Milieuzorgniveau 4
• kunnen voorleggen van een ISO 14001-certificaat	• kunnen voorleggen van het bewijs van EMAS-registratie

(*) Cel die zal instaan voor de centrale aansturing, coördinatie, begeleiding en ondersteuning van de entiteiten. Zij wordt operationeel vanaf 2003.

Figuur 1
Schema van milieuzorgniveau 2

De pijlers van het implementatieplan

Gezien de grote verscheidenheid in omvang en activiteiten en in de huidige stand van zaken betreffende milieuzorg, werd ervoor geopteerd **vier milieuzorgniveaus** te definiëren. Hierdoor kan de mate van milieuzorg aangepast worden aan de aard van de entiteit. Niet elke entiteit zal immers nood hebben aan een volledig uitgebouwd en gecertificeerd milieuzorgsysteem. Bovendien kan de implementatie van milieuzorg in de Vlaamse overheid zo op een haalbare wijze worden uitgevoerd. Elke entiteit kan op eigen tempo - weliswaar binnen door de Vlaamse regering vooropgezette maximum termijnen - naar een hoger liggend niveau evolueren. Tenslotte is het ook een stimulans voor de entiteiten om het steeds beter te doen op vlak van milieuzorg. Een korte beschrijving van de vier niveaus wordt weergegeven in **tabel 1**. Bij het uitwerken van de niveaus werd ook de nadruk gelegd op het dynamisch karakter. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van **figuur 1**.

Daarnaast voorziet het concept in een centrale aansturing door middel van centrale doelstellingen en een decentrale invulling van deze doelstellingen. **Op centraal niveau** worden doelstellingen bepaald inzake de te bereiken milieuzorgniveaus. Voor de gemeenschappelijke milieuaspecten ligt centraal ook de termijn vast waartegen deze bereikt dienen te worden. **Op decentraal niveau** (per entiteit) heeft men de vrijheid een hoger milieuzorgniveau na te streven dan opgelegd en kan men tevens beslissen om de invoeringstijd te verkorten.

Wat hebben we reeds gerealiseerd?

Het spreekt voor zich dat binnen een grote en complexe organisatie als de Vlaamse overheid, met een brede waaier aan activiteiten en structuren, de invoering van milieuzorg een goede voorbereiding vergt. Ook een goed communicatienetwerk is belangrijk doorheen het ganse project.

Na de beslissing werden alle leidend ambtenaren geïnformeerd via de interne communicatiekanalen en een infosessie. Ze werden verzocht om binnen hun entiteit een aanspreekpunt milieuzorg aan te duiden. Aangezien dit binnen het bestaande personeelsbestand diende te gebeuren, gaat het hier zeker niet altijd om personen met een goede milieukennis. Vooral bij de entiteiten met een beperkte milieu-impact is dit vaak het geval (bijvoorbeeld entiteiten met een louter administratieve taak). Een goede ondersteuning, onder andere via vorming, en een goed netwerk voor uitwisseling van informatie en ervaring tussen de aanspreekpunten zijn dan ook aandachtspunten binnen het project.

Om een duidelijk zicht te hebben op de huidige toestand binnen de gehele overheid en om meer concrete doelstellingen op te stellen, zowel per entiteit als voor de overheid in haar geheel, loopt momenteel een vooronderzoek. Aan de hand van een enquête wordt in de eerste plaats nagegaan of de entiteit, die op louter administratieve basis afgebakend is, deze afbakening voor de concrete uitvoering wenst aan te passen, bijvoorbeeld door een verdere opsplitsing. Daarnaast wordt ook gepeild naar de huidige mate van conformiteit met de milieuwetgeving en de huidige mate van milieuzorg. Er wordt een eerste inschatting gevraagd van de nodige middelen om een welbepaald milieuzorgniveau te bereiken. Tenslotte wordt de nodige input verzameld om de centrale doelstellingen op te stellen.

Aan de hand van de resultaten van dit vooronderzoek zal een volgende beslissing van de Vlaamse regering voorbereid worden.

De toekomst

Het is de bedoeling om, naar analogie van de *Principeverklaring Integrale Kwaliteitszorg* van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, op centraal niveau een milieubeleidsverklaring op te stellen waarin de Vlaamse regering haar engagement tot implementatie van

milieuzorg in de Vlaamse overheid duidelijk maakt. Op decentraal niveau zullen de diverse entiteiten van de Vlaamse overheid vervolgens een meer op de eigen activiteiten gerichte milieubeleidsverklaring opstellen.

Na de beslissing van de Vlaamse regering waarin de centrale doelstellingen en de doelstellingen voor de entiteiten worden vastgelegd, zal elke entiteit de nodige doorlichtingen uitvoeren. Een eerste actieplan dient te worden opgesteld tegen eind 2003¹. De klemtoon zal in deze fase vooral liggen op de eerste twee milieuzorgniveaus.

Op decentraal niveau (per entiteit) heeft men uiteraard de vrijheid een hoger milieuzorgniveau na te streven dan opgelegd en kan men tevens beslissen om de invoeringstijd te verkorten. Entiteiten die dit wensen kunnen dus opteren voor niveau 3 of 4. Wat de doelstellingen aangaande de milieuaspecten betreft kan elke administratieve entiteit een eigen invulling geven aan de centrale milieudoelstellingen en tevens bijkomende doelstellingen formuleren voor meer specifieke milieuaspecten.

Om de entiteiten hierbij te begeleiden en ondersteunen wordt een centrale coördinatiecel opgericht. Zij zal ook instaan voor de centrale rapportering naar het Vlaams Parlement en naar een ruimer publiek.

Net zoals bij bedrijven zal de invoering van milieuzorg in de Vlaamse overheid een structurele aanpak vergen door na te gaan op welke manier milieuzorg kan worden verankerd in de organisatie (onder meer lastenboeken, beheersovereenkomsten met de Vlaamse openbare instellingen, functiebeschrijvingen en evaluatiecriteria van de werknemers). Er zal ook worden gewerkt aan een gedragswijzing van alle ambtenaren via een permanente communicatie en sensibilisatie.

¹ Deze timing is gebaseerd op een beslissing van de Vlaamse regering omtrent de doelstellingen vóór de zomervakantie.

Brusselle Enterprises nv

Westendelaan 1, 8620 Nieuwpoort

Tel. 058/23.25.13

Fax 058/23.05.76

Aanneming van draai-, frees-, slijp- en kotterwerk,
zowel conventioneel als op CNC-machines
Vol- en halfautomatisch lassen

De Witte Lietaer

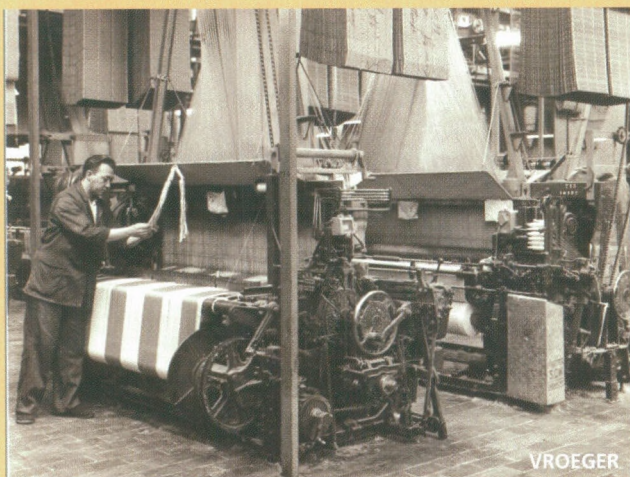
De Witte Lietaer een 'gevestigde waarde' noemen, is niet overdreven. Al meer dan 100 jaar staat deze textielgroep uit Lauwe bekend om haar kwaliteit en vakmanschap.

Francis Dejonghe, Directeur Huislinnen, en Jan Watzet, Hoofd Technische Diensten, vertellen ons over het huislinnen van de grootste hotels en restaurants, over de waterproblematiek in onze provincie en over de keiharde wetten van de automobielsector. Want De Witte Lietaer biedt zoveel meer dan handdoeken en servetten. Wist u dat ruim driekwart van hun omzet gerealiseerd wordt met de productie van automobielstoffen?

De consument kent DWL allicht het best van de tafelkleedjes en handdoeken

Tafellinnen is onze oorsprong en beslaat nog steeds ongeveer de helft van het gamma huislinnen. Daarnaast produceert DWL **badstof** voor allerlei toepassingen en is er een beperkte productie van **overgordijnen**. De badstofartikelen en tafellinnen zijn vooral bestemd voor de hotelwereld. We leveren hoofdzakelijk aan internationale hotelgroepen en andere spelers in de contract wereld.

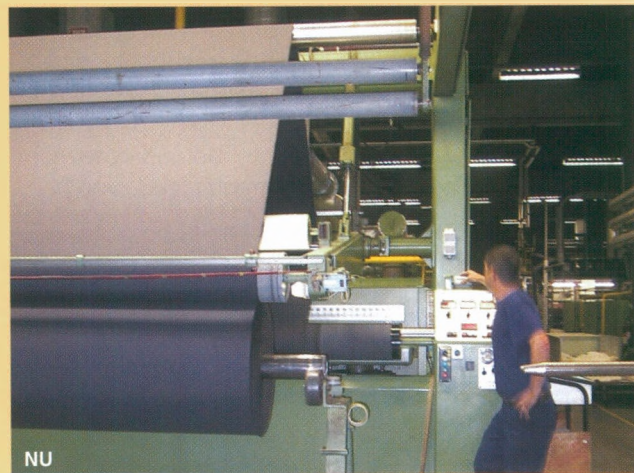
Onze specialiteit is het personaliseren van het linnen. DWL is expert in 'jacquard', het inweven van een motief.

Vlasnijverheid wordt technisch textiel

Eind 19de eeuw begon de industrialisatie van de textielnijverheid in Zuid-West-Vlaanderen, een nieuwe economische sector voor de ganse streek. Door de vlasnijverheid kreeg de "Gouden Rivier" de Leie, zijn roem als bron van welvaart. In dit kader startten **Zeno De Witte** en **Leonie Lietaer** in 1898 een vlasweverij op, **De Witte Lietaer**. De stichters van **De Witte Lietaer** (DWL) en de vele generaties werknemers en werkgevers na hen, bouwden dit bedrijf uit tot een toonaangevende textielgroep, die gerenommeerd is voor zijn kwaliteit en vakmanschap, zijn West-Vlaamse werklust en doorzettingsvermogen.

Al meer dan honderd jaar produceert DWL huislinnen en badstof van de hoogste kwaliteit. Misschien minder bekend is hun afdeling 'industriële productie', met name automobieltextiel. De eerste levering van stoffen voor

auto's dateert nochtans al van 1957; dat was voor het model 'Dauphine' van Renault. Vanaf 1982 zat de productie van automobielstoffen in de lift.

In **Lauwe** wordt vandaag zowel huislinnen als geweven technisch textiel vervaardigd. In de vestiging in **Wervik** maakt men uitsluitend gebreide automotive-stoffen. Verder heeft DWL eigen productievestigingen of joint ventures in Frankrijk, Portugal, Indië en Argentinië. Via samenwerkende partners is DWL ook vertegenwoordigd in Australië en Japan.

DWL was tot maart 1990 in familiehanden. Nu maakt DWL deel uit van **Gamma Holding**, een Nederlands beursgenoteerd technologieconcern met wereldwijde vertakkingen. Daarin zitten twee Belgische 'dochters': Bekaert Textiles en De Witte Lietaer.

■ Totale omzet 2001 was circa 150 miljoen euro, waarvan 80% gerealiseerd door automobieltextiel en 20% door huislinnen.

Motieven, namen of logo's worden bij ons dus nooit opgedrukt, wat leidt tot een betere kwaliteit en meer creativiteit. Samengevat produceren we alle textiel om een hotelkamer uit te rusten (dekbedovertrekken, gordijnen, handdoeken, badtapijtjes, enz.), behalve tapijt.

"ALS FORD NAAR INDIË TREKT, DAN ZIJN WIJ BIJNA VERPLICHT OM TE VOLGEN"

Een heel ander afzetgebied is dat van de automobielstoffen

Zacht uitgedrukt is het een wervelende wereld die heel wat flexibiliteit van ons vergt. De automobielconstructeurs oefenen grote druk uit op hun leveranciers. Om logistieke redenen verlangen de grote autoconstructeurs van hun voornaamste toeleveranciers dat de productie-eenheid zich in de buurt van hun eigen fabriek bevindt. Daarom heeft DWL in 1996 een productie-eenheid in Indië opgericht, en heel recent ook in Portugal en Argentinië.

Stel je je dan niet te kwetsbaar op?

Er is een enorme globalisering in deze markt en bovendien wordt het aantal toeleveranciers zeer beperkt. Om mee te kunnen, moeten we wel aan de eisen voldoen. Gelukkig heeft DWL een heel duurzame relatie met de grote automobielbedrijven die klant zijn. We leveren het textiel voor vijf van de grootste Europese automerken¹ (zie figuur 1). Daarnaast hebben we een aandeel van 60% van de Indische markt en zijn we ook sterk in Japan. Op die manier diversifieert DWL toch voor een stuk het risico.

DE BESTE KWALITEIT, ALTIJD

Hoe maakt DWL het imago van kwaliteit en duurzaamheid al zoveel jaren waar?

Dit kan je enkel volhouden door consequent dezelfde politiek te voeren: de medewerkers zijn zich allen bewust van het belang van de kwaliteit die wij nastreven. DWL beschikt over een modern uitgerust textiellabo dat onder meer de R&D-afdeling ondersteunt om snel resultaten te kennen van vernieuwingen en aanpassingen. Maar liefst 7% van ons personeelsbestand werkt aan onderzoek en ontwikkeling, vooral naar de automobielstoffen toe. Daarnaast hebben wij op verschillende vlakken kwaliteitscertificaten: sommige specifiek voor de automobielsector (QS 9000, VDA 6, e.a.), sommige specifiek voor milieu (ISO 14001) en ook algemene kwaliteitscertificaten, zoals ISO 9001.

Toch vinden we kwaliteit niet alleen terug in onze producten, maar ook in onze medewerkers die de producten maken en die de relatie met de klanten en leveranciers moeten onderhouden.

Vragen uw klanten naar een kwaliteitscertificaat?

Meer zelfs, de automobielsector, bijvoorbeeld, eist van alle leveranciers een QS 9000 en een ISO 14001 milieucertificaat.

Zelfs al heeft dit niet rechtstreeks te maken met de kwaliteit van uw product?

Milieu is inherent aan de kwaliteit verbonden. Belangrijk gegeven in de automobielsector is continuïteit.

■ De gebouwen van De Witte Lietaer in Lauwe. Links ziet u hun eigen waterzuiveringsstation aan de Leie.

Het is niet denkbeeldig dat een leverancier leveringsproblemen krijgt of zou wegvallen omwille van een milieuschandaal. Bovendien moeten autoconstructeurs zelf voldoen aan de strenge Europese richtlijnen in verband met milieu.

We verwachten ons in de toekomst aan dezelfde norm naar veiligheid toe. Daarom werken we pro-actief en proberen nu al beter te doen dan strikt vereist door de wetgeving.

Is DWL trots op haar West-Vlaamse roots?

De legendarische werklust van de West-Vlamingen en de trouw van onze werknemers vormen zeer zeker de basis van het success van DWL. Wat de ligging betreft: hier in Lauwe zitten we als industrieel bedrijf ondertussen zeer dicht bij de woongemeenschap. Daar houden we uiteraard permanent rekening mee, door zo weinig mogelijk hinder te veroorzaken en maximaal te anticiperen op de vragen van onze burens. Anderzijds hebben we aan de achterkant van onze gebouwen volop groen en de Leie die bij wijze van spreken door onze achtertuin loopt.

LEIEWATER vs. LEIDINGWATER

Dit brengt ons bij de waterproblematiek in Vlaanderen...

Inderdaad, water is een schaars goed geworden. Zoals vele andere West-Vlaamse bedrijven zit DWL op de fameuze

'West-Vlaamse sokkel', maar wij maken er totaal geen gebruik van. Door de gunstige ligging aan de Leie maakt DWL al vele jaren gebruik van het rivierwater uit de Leie. Niet alleen in het productieproces, maar ook waar het elders kan, zoals voor de klimatisatie en het sanitair. Alleen om de handen te wassen en eventueel te drinken gebruiken we leidingwater.

Hoe zit het met de kwaliteit van de Leie?

20 jaar geleden was de Leie een zwarte poel. De laatste vijf jaar is het water wat zuiverder. Er zit zelfs weer leven in, want het gebeurt al eens dat we een vis of een paling opzuigen! Het Leiewater kan echter niet zomaar gebruikt worden. Daarvoor behandelen we het eerst in onze eigen installatie, zodanig dat het geschikt wordt voor het productieproces.

Over welke hoeveelheid spreken we dan?

De verrijf-veredeling verbruikt gemiddeld 1.000 m³ water per dag, dat is voorwaar een hele grote plas! Hoewel oppervlaktewater misschien gemakkelijker beschikbaar is dan sokkelwater doen we bij DWL toch blijvende inspanningen om het waterverbruik te minimaliseren. Als we ons systeem van waterwinning vergelijken met sokkelwater - dat gratis is en beperkt belast wordt (hoewel de heffingen sterk aan het stijgen zijn) - kost het ons wel vijf keer zoveel.

Tabel 1

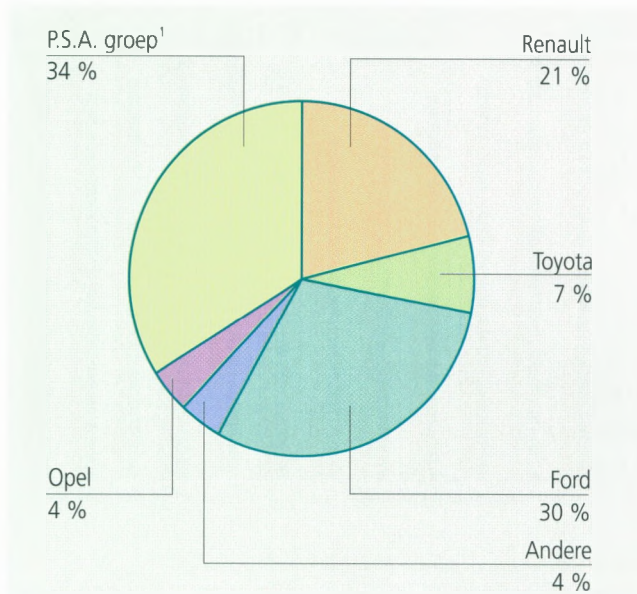
De Witte Lietaer in cijfers (2001)

Totale omzet	150 miljoen EUR
Omzet technisch textiel	120 miljoen EUR
Omzet huishoudlinnen	30 miljoen EUR
Omzetgroei afdeling industriële productie (1996 - 2001)	155 %
Investering in afdeling industriële productie (1999 - 2001)	14 miljoen EUR
Aantal werknemers in Europa	
België	578
Frankrijk	244
Portugal	30
Oppervlakte productie- en magazijnruimte	7 ha

Bron: De Witte Lietaer, grafische verwerking: WES ONDERZOEK & ADVIES

Figuur 1

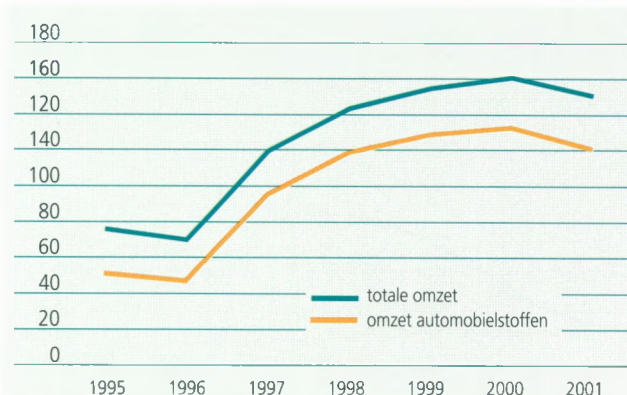
De afnemers van de automobielstoffen van DWL (2001)

■ DWL produceert het textiel voor vijf van de grootste Europese automerken

Figuur 2

Evolutie omzet De Witte Lietaer

■ Mede door de overname van het Franse 'Delcar' was de groei van automobielstoffen tussen 1996 en 2001 maar liefst 155%.

Dan kan je inderdaad maar beter van de nood een deugd maken

Toch weten we dat we op lange termijn een goede strategische keuze gemaakt hebben. Grondwaterwinning wordt nu sterk beperkt en door de overheid nauwgezet gereguleerd. DWL kan zich op dit gebied onafhankelijker opstellen. We hebben ondertussen ook heel wat ervaring opgebouwd in deze problematiek en kunnen inspelen op de veranderende kwaliteit van het rivierwater, zoals de algenbloei in de zomer, de vervuiling na hevige regen, de occasionele vervuiling uit Frankrijk, ... Op die manier slagen we er in een stabiele waterkwaliteit te bieden die voldoet aan onze productie-eisen.

Waar gaat het gebruikte water heen?

Al ons afvalwater wordt gezuiverd in onze eigen waterzuiveringsinstallatie, alvorens het terug te lozen in de Leie (zie kader). Zo dragen wij actief bij tot het bekomen van proper water in de Leie.

(Sabine Simoens)

Jan Wattez, Hoofd Technische Diensten: "De Witte Lietaer bouwde op haar terrein een **eigen waterzuiveringsstation** dat in 1991 in gebruik genomen werd. De investering bedroeg circa 1,7 miljoen euro. Rivierwater uit de vlakbij gelegen Leie wordt via verschillende filters gezuiverd en onthard alvorens het geschikt is voor gebruik in het productieproces. Permanent beschikt DWL over een buffervoorraad van circa 300.000 liter zuiver water, genoeg om in noodgevallen ongeveer 8 uren verder te kunnen werken. Het gebruikte water doorloopt een volledig zuiveringsprocédé alvorens geloosd te worden in de Leie. Het overtollige slib wordt verwerkt op een milieuvriendelijke manier, met terugwinning van energie²."

- 1 PSA (o.m. Peugeot en Citroën), Renault, Ford, Opel en Toyota
- 2 het carbonaatslib van de waterwinning wordt in de landbouw gebruikt. Het bioslib echter wordt gedroogd en verbrand in de cementindustrie.

Ook in West-Vlaanderen stabiliseert de conjunctuur

Het verloop van de sociaal-economische indicatoren en de conjunctuur in West-Vlaanderen¹

Nele Depestel

Stafmedewerker GOM - West-Vlaanderen

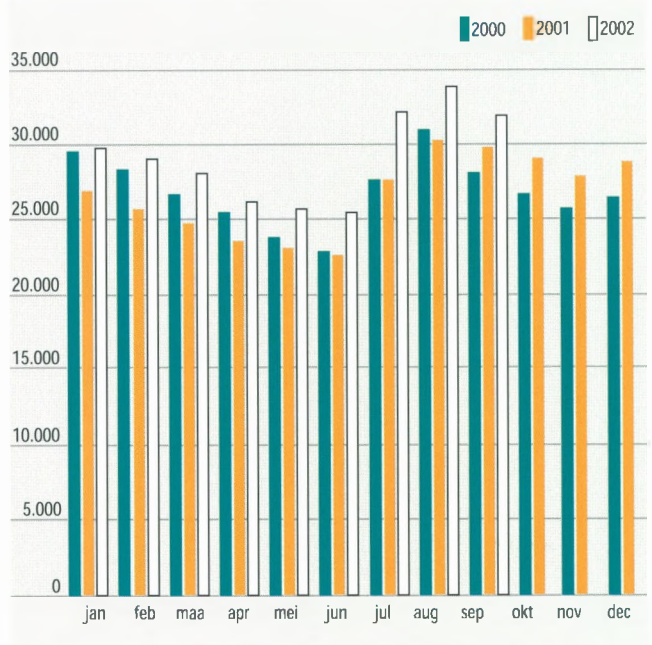
De regionale resultaten voor West-Vlaanderen van de conjunctuuronderzoeken van de Nationale Bank geven aan dat de conjunctuurbarometer zich in een stabilisatiefase bevindt. Het is niet duidelijk welke richting de barometer de volgende maanden zal uitgaan (zie **figuur 1**).

Ook de verschillende sociaal-economische indicatoren wijzen niet eenduidig in een bepaalde richting. Sommige indicatoren evolueerden volgens de recentst beschikbare cijfers zonder meer positief, zoals het aantal inschrijvingen van nieuwe personenwagens (stijging op jaarbasis in september) of het aantal vergunde woningen (stijging op jaarbasis in juni en juli). Andere indicatoren verbeterden in die zin dat de ongunstige evolutie in omvang afnam. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de werkloosheid (zie **figuur 2**) en de jeugdwerkloosheid; de toename op jaarbasis werd kleiner in september. Ook de tijdelijke werkloosheid nam volgens de recentste gegevens (derde kwartaal van 2002) minder sterk toe op jaarbasis in vergelijking met begin 2002.

Andere indicatoren verbeterden omdat de afnames op jaarbasis kleiner werden. Dit is het geval voor de uitvoer, de globale omzet, de omzet in de kleinhandel en de investeringen (tweede kwartaal van 2002). Tenslotte bleven enkele indicatoren minder goede cijfers tonen zoals het aantal openstaande vacatures, de begonnen woningen en het aantal faillissementen. Hierbij dient wel gezegd dat de evolutie van de begonnen woningen bepaald wordt door de aflevering van vergunningen van woningen en die stijgen op jaarbasis.

Figuur 2

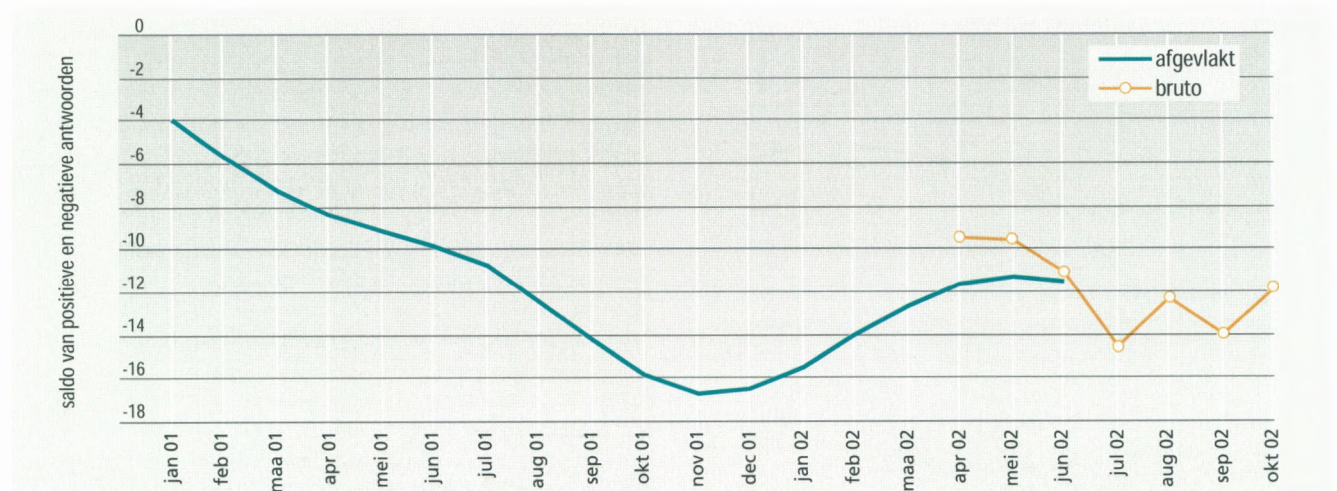
Evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden in West-Vlaanderen

Bron: VDAB, Grafische verwerking: GOM - West-Vlaanderen

Figuur 1

Synthetische conjunctuurcurve voor West-Vlaanderen

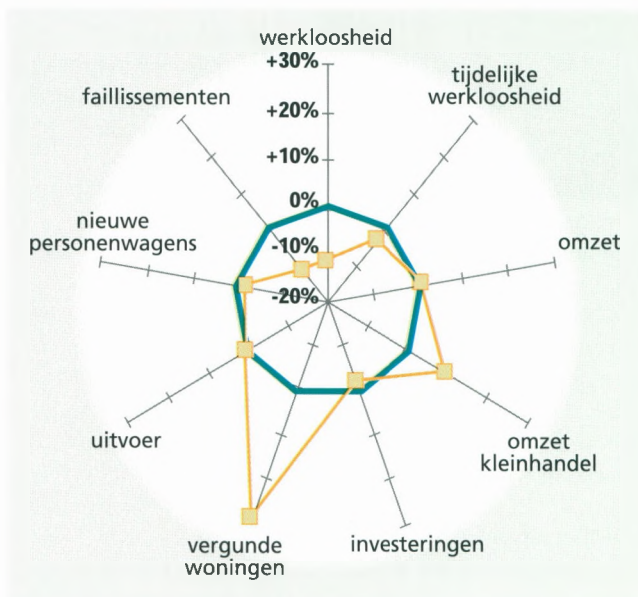
Bron: NBB, Grafische verwerking: GOM-West-Vlaanderen

De evolutie van de verschillende sociaal-economische indicatoren voor het tweede kwartaal van 2002 wordt weergegeven met de diamant van West-Vlaanderen (zie **figuur 3**). De "diamant van West-Vlaanderen" bestaat uit een assenstelsel waarop met een stip de waarden van verschillende indicatoren zijn weergegeven. De stippen zijn verbonden met een lijn. Zij vormen de 'diamant'. Op de bovenste as staat de schaalindeling ingetekend, die in feite de procentuele "verbetering" of "verslechtering" van de indicatoren weergeeft. Bij een stationaire toestand (0% groei) wordt een figuur verkregen zoals aangeduid door de centrale veelhoek. Bij een verbetering van de indicator liggen de waarden buiten de centrale veelhoek. Bij een verslechtering vallen de stippen binnen de centrale veelhoek. Als alle waarden in gunstige zin evolueren, dan is de diamant groter dan de centrale veelhoek.

1 Opmaak oktober 2002.

Figuur 3

*Evolutie van de sociaal-economische indicatoren in het tweede kwartaal van 2002 ten opzichte van het tweede kwartaal van 2001**

*Uitvoer: voorlopige cijfers

Bron: VDAB, RVA, NIS, FEBIAC, Grafische verwerking: GOM - West - Vlaanderen

NEC

PLASMA BREEDBEELDSCHERM

42 inch = 106,6 cm

slechts 8 cm diep

Toepassingen:

- TV-scherm: thuis, horeca...
- Presentatiescherm: inkomhall, beurzen, opleidingscentra
- Reclamescherm...

eigen plaatsingsdienst

nu reeds vanaf € 5770,00 + BTW

verhuur - verkoop

NetwerkinTEGRatie en beheer
Computersystemen en Kassasystemen
Internetaansluiting ADSL - Telenet

CuComp
PC & KAS-PC

Arthur Stoffelstraat 20 - 8900 Ieper
Tel. 057 48 66 06 - Fax 057 48 66 07
Gsm 0497/420 622
e-mail: info@cucomp.be
website: www.cucomp.be

STERK IN SERVICE

[zicht]

zicht op [NOORD]zee
tijdschriften
jaarverslagen

Is het de zuurstofrijke Noordzeelucht of de voortdurende deining van de golven? Of komt het door de ongreipbare horizon? Felt is dat Goekint Graphics uit Oostende, reeds drie generaties lang, elke dag opnieuw zijn grenzen verlegt. Grafische communicatie is onze corebusiness. Van ontwerp tot postklaar pakket, in elk stadium profileert Goekint Graphics zich dynamisch als een geïntegreerd grafisch bedrijf dat de nieuwste technologieën implementeert. Voeg daarbij de integrale kwaliteitszorg door een uitgezocht team van medewerkers en u weet meteen waarom Goekint Graphics u een zee van grafische oplossingen biedt. En dat hoort ook zo, bij een drukkerij aan de kust...

GOEKINT
GRAPHICS

Goekint Graphics - Industriezone 2 - B-8400 Oostende
Tel. 059-51 43 43 - Fax 059-51 44 43
e-mail: techcomm@goekint.be

manuals

corporate identity

newsletters

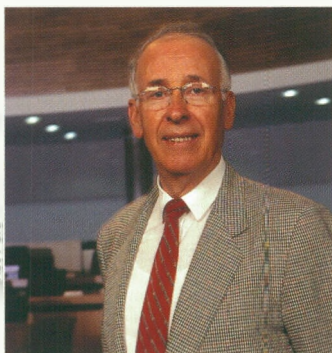
folders

boeken

catalogi

prijslijsten

drukwerk binnenhuis-inrichting

Afscheid van Fernand Peuteman

Op 14 oktober 2002 overleed eregedeputeerde Fernand Peuteman op 70-jarige leeftijd. In zijn politieke loopbaan was hij onder meer schepen van de stad Brugge, eregedeputeerde en voorzitter van Westtoerisme.

Fernand Peuteman vertegenwoordigde de bestendige deputatie van West-Vlaanderen in de raad van beheer van WES van 1988 tot 2001.

Wij blijven de heer Peuteman in onze herinnering bewaren als een zeer dynamische man die voor West-Vlaanderen in het algemeen en voor de West-Vlaamse toeristische sector in het bijzonder van heel grote betekenis is geweest.

Ook tijdens de zittingen van de raad van beheer van WES dwong hij respect af door zijn enorme dossierkennis.

ADMB beloont opnieuw innovatief en resultaatgericht personeelsbeleid

foto: J.J. Soenen

■ Uiterst links: Algemeen directeur ADMB groep, Karel Ghesquière naast de grote winnaar Luc Lathouwers, personeelsverantwoordelijke Vlaamse Gemeenschap. In het midden studente Emily Rammant, laureaat met haar eindverhandeling en Mark Michels van Deceuninck Plastics. Rechts van hen: baron Olivier Vanneste, ere-gouverneur en voorzitter van de jury en Paul Peeters, voorzitter ADMB.

Op 31 oktober werd in het Concertgebouw van Brugge op feestelijke wijze de **tweede ADMB award** uitgereikt. Ere-gouverneur baron Olivier Vanneste was als voorzitter van de jury vol lof over de tweede editie van de ADMB-award. Talrijke studenten en professionelen hadden dit jaar hun dossier ingediend. De award voor **personeelsverantwoordelijken** was voor de case **Vlimpers**, ingediend door de heer **Luc Lathouwers van de Vlaamse Gemeenschap**. Vlimpers staat voor het Vlaams Intermodulair Personeelssysteem. Het is een nieuw ontwikkeld systeem dat moet leiden tot een modern personeelsbeleid binnen het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Kortom, een mega-project op tastbare wijze geconcretiseerd. De jury besliste om de eervolle vermelding, dus een tweede plaats,

toe te kennen aan het Concept Bedrijvenleergroep, een case ingediend door de heer **Mark Michels, personeelsverantwoordelijke van Deceuninck Plastics**.

In de categorie studenten werd de eindverhandeling "Retentiemanagement in de technologiesector" van Emily Rammant weerhouden als laureaat.

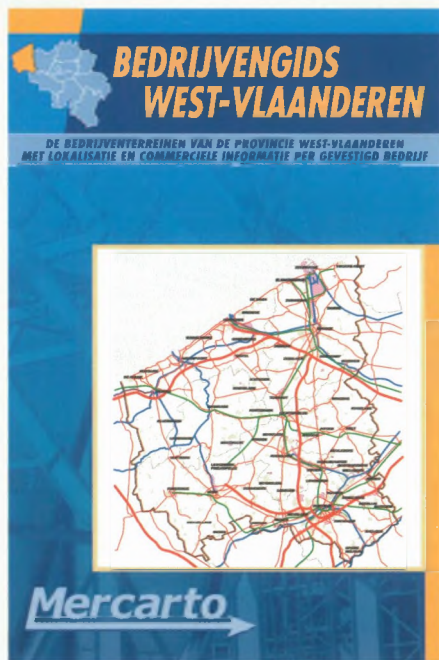
Kandidaten die volgend jaar hun kans willen wagen, kunnen het reglement via e-mail aanvragen bij lut.hoste@admb.be.

Mercarto brengt alle West-Vlaamse bedrijventerreinen in kaart

Met nieuwjaar verschijnt de tweede uitgave van de Mercarto Bedrijvengids. Eerder dit jaar publiceerde Mercarto al de gids met Oost-Vlaamse bedrijventerreinen. Oprichter en zaakvoerder Rudy Roelant heeft het ambitieuze plan om tegen eind 2003 alle Vlaamse bedrijventerreinen per provincie te bundelen.

Wat vindt u nu in deze uitgave terug? Naast een overzichtsplan van de volledige provincie met situering van de bedrijventerreinen, is er per terrein een gedetailleerd ligtingsplan opgenomen. Dit wordt aangevuld met nuttige informatie over het bedrijventerrein zelf (oppervlakte, beheerder, ...) en over de gevestigde bedrijven: hun exacte ligging met aanduiding van perceelgronden, naam, activiteit, adresgegevens, enz.. Dank zij de handige bedrijvenindex kan u snel en efficiënt alles terugvinden. Alle opgenomen gegevens werden door middel van een plaatsbezoek aan de terreinen gecontroleerd. Om de 18 maanden wordt de uitgave geactualiseerd.

Van bij de oprichting in 1986 is Mercarto vooral actief op het domein van business-to-business verkoop van cartografische producten, stratenatlassen en planningssystemen. Onder meer cartografie De Rouck baseert zich op de door Mercarto verzamelde informatie. De Mercarto Bedrijvengids is de eerste uitgave in eigen beheer. De verkoopprijs is € 45,00. (www.mercarto.be of tel. 056/75 38 94)

■ Dit uniek naslagwerk is een nuttig werk-instrument om elke bezoeker wegwijs te maken in de West-Vlaamse bedrijventerreinen.

Lannoo Nieuwe Media ontwikkelde voor het eerst een eigen reeks cd-roms en stoot door tot de Benelux top-3 van uitgevers van cd-roms voor kinderen.

Eind december 2002 verschijnen bij Lannoo twee nieuwe educatieve cd-roms met als vertrekpunt de bekende verhalen van *Vos en Haas* van de West-Vlaamse auteur Sylvia Vanden Heede.

Voor de ontwikkeling van deze eerste reeks eigen cd-roms sloot Lannoo Nieuwe Media een partnership af met Takka Takka bvba en met Telraam nv (joint-venture tussen KULAK, CATHO en Takka Takka bvba).

Voor Lannoo Nieuwe Media is dit een prestigieus project, waarmee ze haar marktpositie nog verder zal versterken.

Voor dit jaar wordt een omzetgroei van 15% verwacht. Veel kans dat er in de toekomst zelfs een aangepaste versie voor de Duitse en Zweedse markt verschijnt.

De afdeling Nieuwe Media van uitgeverij Lannoo werd opgestart in 1997 en publiceert cd-roms speciaal voor kinderen. Lannoo Uitgeverij werkt ook mee aan onderzoeksprojecten op gebied van nieuwe media. Momenteel is de afdeling Nieuwe Media coördinator van het Oscar eContent project (on-line educatief speelplezier voor kinderen), dat in de periode 2002-2003 uitgevoerd wordt in opdracht van de Europese Gemeenschap. Lannoo Nieuwe Media is eveneens actief als **Content Service Provider**: het verzorgen van de inhoud van websites en aanverwante diensten.

Eveneens bij Uitgeverij Lannoo verscheen het nieuwe boek van communicatiespecialist Peter Frans Anthonissen: *In de naam van de faam*.

De uitgeverij zelf noemt het een gids voor reputatiemanagement. In de huidige mediasamenleving is het niet langer de bedrijfsnaam, maar meer en meer de managers zelf die in de schijnwerpers staan.

Het komt het er dus op aan je naam en faam hoog te houden, want een goede reputatie is één van de meest waardevolle bezittingen van elk bedrijf. Peter Frans Anthonissen

beschrijft aan de hand van talrijke praktijkgevallen en concrete voorbeelden uit de Lage Landen hoe **reputation management** ondernemingen effectief helpt. De auteur is oprichter van *Anthonissen & Associates*, één van de grootste adviesbureaus op het gebied van reputatiemanagement in ons land. Eerder schreef hij de bestseller 'Murphy was een optimist'. (*In de naam van de faam*: ISBN 90-209-5019-3)

Op het industrieterrein te Kaaskerke-Diksmuide werd op 18 november een volledig nieuwe vestiging van "KM Autokeuring" geopend.

Deze nieuwe vestiging van **Keuringsbureau Motorvoertuigen NV** is één van de grootste en modernste in België en vervangt het kleine, verouderde gebouw in Pervijze. Alle nieuwe technologieën inzake het keuringsproces en de administratieve verwerking van de gegevens worden er toegepast. Er zijn zes volledig geïntegreerde keuringslijnen voorzien. De uitlaatgassen worden getest in speciaal daartoe ingerichte akoestische cellen met een filterinstallatie om het milieu te sparen. Het rationaliseren van het keuringsproces en op termijn meer personeel zorgen ervoor dat de wachttijden tot een minimum herleid worden.

Keuringsbureau Motorvoertuigen NV is de door de Federale Overheid erkende onderneming voor de autokeuringscentra in West-Vlaanderen. Meer info op www.KM.be.

Een team medewerkers

tot uw dienst,

dag in, dag uit.

GASSELWEST

ELECTRABEL

☎ Energielijn 078-35 35 35 ☎ Defecten 078-35 35 00 ☎
☎ Gasgeur 0800-65 065 ☎ Defecte straatlamp 0800-63 5 35

Foto: Havenbestuur Brugge-Zeebrugge (MBZ nv)

De Zeebrugse haven haalt de banden met Turkije verder aan met een aantal nieuwe diensten in die richting. Aanleiding voor deze uitbreidingen zijn de aanwezige autoproductiecentra in de baai van Izmit, zoals Ford, Toyota, Fiat, Renault, Peugeot en Hyundai.

Vanaf januari 2003 zal de **rederij UECC (United European Car Carriers)** een nieuwe wekelijkse dienst aanbieden vanuit Zeebrugge met het oog op een betere bediening van het Middellandse Zee-gebied, met de klemtoon op Turkije, Portugal en Spanje. De nieuwe dienst zal naast nieuwe wagens, ook andere roro-ladingen (lichte bedrijfsvoertuigen, containers, trailers, ...) aan boord nemen. UECC is een joint-venture tussen Wallenius en NYK en is de belangrijkste shortsea car carrier in Europa. De schepen van UECC worden in Zeebrugge behandeld door stevedore CTO (Combined Terminal Operators) in het Noordelijk Insteeddok in de achterhaven. Naast de UECC-dienst zal ook de **rederij Mitsui OSK**

Lines (MOL) minimum maandelijks een loop starten richting Turkije.

Er bestaat vandaag reeds een link tussen Turkije en Zeebrugge via de diepzeecontainerdienst van CMA CGM via Malta. De haven van Zeebrugge kan eveneens een efficiënte draaischijf worden voor allerlei Turkse producten, zoals fruit en andere voedingswaren.

Stouwer CTO (Combined Terminal Operators) heeft een nieuwe autotrafiek naar Zeebrugge gehaald.

Het gaat om Mitsubishi's die zullen ingevoerd worden vanuit Japan en Thailand. In dit opzicht is CTO haar capaciteit aan het uitbreiden via een nieuwe concessie (15,5 ha aan de Bastenakenkaai) in de Zeebrugse achterhaven. De Japanse diepzeeschepen, die door CTO worden behandeld, zullen aan deze kaai aanleggen. De nieuwe trafiek komt neer op 80.000 eenheden op jaarbasis en dit vanaf februari 2003.

Recent maakte het havenbestuur Brugge/Zeebrugge bekend dat ro/ro het uitstekend doet: Er werden na

negen maanden al 1.021.959 nieuwe wagens verscheept, of 92.236 stuks meer in vergelijking met dezelfde periode in 2001 of een stijging van 9,9%. Als Europese marktleider is Zeebrugge goed op weg om opnieuw een jaarrecordcijfer te halen.

Ondanks de stopzetting van de dienst naar Felixstowe en de geleidelijke afbouw van de Dover-route weet het roro-vrachtverkeer zich te handhaven.

De trailerladingen kennen een terugval, maar als we de verscheepte containers op roro-diensten incalculeren wordt een status quo bereikt.

Strategisch Plan Haven van Brugge-Zeebrugge

De opmaak van het Strategisch Plan voor de haven van Brugge-Zeebrugge is momenteel zo ver gevorderd dat een ontwerp-streefbeeld is goedgekeurd door de stuurgroep. Het ontwerp-streefbeeld tekent de grote lijnen uit voor de toekomstige ontwikkeling van de haven. Het houdt daarbij rekening met de economische groeipotenties van de haven

en het benadert deze ontwikkeling in harmonie met de omliggende woonkernen en stadswijken en met de aanwezige natuurwaarden.

De volledige tekst van het ontwerp-streefbeeld kan u raadplegen op de website van WES Onderzoek en Advies: www.wes.be.

BlindSurfer label voor WES website

Het Provinciaal Steunpunt Toegankelijkheid van De Provincie West-Vlaanderen zette in samenwerking met Blindenzorg Licht en Liefde vzw het project 'Webtoegankelijkheid voor personen met een visuele handicap' op de sporen.

Onze provincie heeft een aantal actiepunten vooropgesteld om de websites van alle West-Vlaamse gemeenten, de Provinciale website en alle daaraan gelieerde sites toegankelijk te maken voor personen met een visuele handicap.

■ Het BlindSurfer label staat voor een website die volledig toegankelijk is voor personen met een visuele handicap. Het volstaat in de meeste gevallen zich aan een aantal eenvoudige basisregels te houden om een website aan te passen.

Blinden of slechtzienden kunnen namelijk met een aangepaste computer en eventueel enkele hulpmiddelen de meeste standaard Windows toepassingen gebruiken. In het kader van het project werden alle bovenvermelde websites gescreend en organiseerde het Provinciaal Steunpunt Toegankelijkheid in september een studiedag waarop de gemeentelijke overheden en webmasters tekst en uitleg kregen over de visuele toegankelijkheid van hun website. Met behulp van de technische ondersteuning van Blindenzorg Licht en Liefde vzw werden reeds talrijke websites aangepast. Op 19 december 2002 had de officiële uitreiking van de BlindSurfer labels plaats. Ook onze eigen website (www.wes.be) werd aangepast en haalde het label.

De intercommunale voor streekontwikkeling Leiedal meldt dat er vóór 2005 zo'n 150 ha nieuwe bedrijventerreinen beschikbaar zullen zijn in de Kortrijkse regio.

Door de wijziging van het Gewestplan Kortrijk zal de regio - na jarenlange krapte - nu opnieuw kunnen inspelen op de permanent grote vraag naar bedrijfsgrond. Samen met de betrokken gemeenten zal Leiedal de terreinen zo spoedig mogelijk bouwrijp maken en daarbij grote aandacht besteden aan kwaliteit en duurzaamheid.

Op middellange termijn (over vijf tot acht jaar) voorziet het Gewestplan Kortrijk nog eens 55,7 ha extra bedrijventerreinen. Ook in het voorstel van het dossier "afbakening van het regionaalstedelijk gebied Kortrijk", dat Leiedal en WES Onderzoek & Advies hebben overgemaakt aan AROHM, is een taakstelling voor economische activiteiten opgenomen. Bij dit onderzoek is een ruimtelijke afweging gemaakt van de gewenste ontwikkeling van het stedelijk gebied Kortrijk. Hierbij was aandacht voor meerdere aspecten, zoals ook de ontwikkeling van randstedelijke groengebieden. Bij de afronding van dit dossier zullen in totaal nog circa 38 ha regionale bedrijventerreinen beschikbaar zijn door de uitbreiding van een aantal bestaande terreinen. Daarnaast wordt een reservegebied van 30 ha voorzien voor de ontwikkeling van een grootschalige transport-logistieke zone. De locatie van deze zone moet nog worden bepaald.

STIJLVOL VERGADEREN IN CROWNE PLAZA BRUGGE

Ja, ☐ stuur mij uw uitgebreide infobrochure ☐ gelieve me telefonisch te contacteren

Firma: _____

Naam: _____

Straat: _____

Gemeente: _____

Tel: _____

CROWNE PLAZA
HOTELS & RESORTS

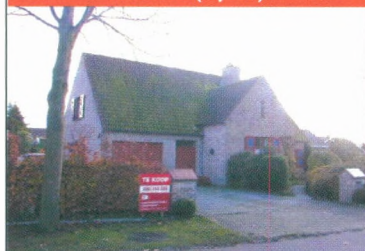
Coupon terug te sturen naar:

Crowne Plaza Brugge Burg 10, B-8000 Brugge

Tel 050-44 68 44 - Fax 050-44 68 68

e-mail: hotel@crowne-plaza-brugge.com - tav Nathalie de Meij - sales executive

DAMME (Sijsele)

TK: Mooi gelegen villa met 4 slaapkamers, garage en prachtige tuin. Grondopp. 1.000m². (H0308)

BRUGGE (Centrum)

TK:
Nieuwbouwproject 't Pandreitje
Instapklare NB stadswoningen in hartje Brugge
• opp. van 60 tot 160m²
• 2, 3 of 4 slaapkamers
• ondergrondse parking
• rustige groene ligging aan Astridpark

Bezoek onze modelwoning, elke zaterdag van 10u tot 13u (of na afspraak)

(A0130)

OPENDEURDAG: ZAT 28 DEC van 10-16u

BRUGGE (Assebroek)

TK: Moderne villa-bungalow met 2 slpks., dubbele garage, overdekt zwembad en mooie tuin. Grondopp. 1.094m² (H0312)

OOSTENDE

TK: Reside. gel. villa met polyval. glv. (208m², ideaal vr vrij beroep) en mooie woonst op 1eV. met 2 terrassen. Grondopp. 600m². (H0311)

BRUGGE (Centrum)

TK:
Woonproject Hoefijzerlaan
Nieuwbouwproject langs Hoefijzerlaan (op 100m van 't Zand)
• 2 handels- of kantoorruimtes
• 30 luxe appartementen met 2 of 3 slaapkamers en grote zonneterrassen
• garages
(A0205)

OOSTKAMP

TK: Klassieke villa met bureel, 5 slaapkamers, dubbele garage en grote tuin. Grondopp. 1ha. (H0309)

OOSTKAMP

TK: 16de eeuwse hoeve uitgebaat als manège (vergunning voor 27 paarden) met privé-woonst. Grondopp. 6ha. Id. vr hoevetoerisme. (I0068)

BRUGGE (Assebroek)

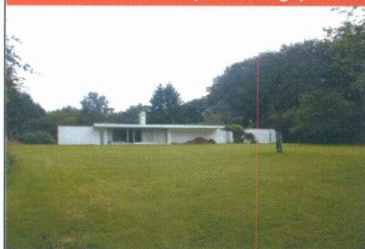
TK:
"Residentie Groenicht"
Nieuwbouwproject langs Baron Ruzettelaan
• 3 ruime duplexapp. met 3 slpks. en grote zonneterrassen met mooi uitzicht op het kanaal
• 2 handels- of kantoorruimtes van elk 80m²
• garages
(A0211)

BRUGGE (Dudzele)

TK: Lux. gerenov. en instapklare villa-fermette met 4 slpks., stallen en weiland. Ideaal voor paardenliefhebber. Grondopp. 11ha. (I0072)

OOSTKAMP (Hertsberge)

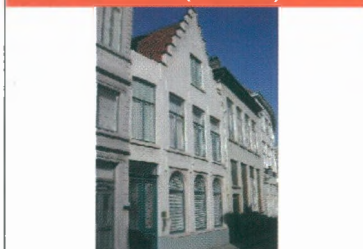
TK: Res. gelegen villa-bungalow (ontw. arch. Degeyter), ruime liv., 4 slpks., dubb. gar. en Z-ger. tuin. Grondopp. 9.329m². (H0301)

MIDDELKERKE (Westende)

TK:
Luxueus ingerichte nieuwbouwvilla met 3 slaapkamers, 2 badkamers, 4 garages en zonneterrassen. Voorzien van domotica, designverlichting, natuurfloeren, ... Kwalitatieve afwerking. Grondopp. 1.012m²
(H0286)

BRUGGE (Centrum)

TK: Herenwoning (hist. trapgevel) met bureel 4 slpks., grote binnentuin en 3 garages. Grondopp. 312m². (D0071)

BRUGGE (Centrum)

TK: Ruim app. (3eV) langs Augustijnenrei met 3 slpks. en zonneterras. Opp. 110m². Prachtig uitzicht op Brugge. (A0215)

BRUGGE (Centrum)

TK:
Nieuwbouw stadswoning met 3 slaapkamers, grote zolder en kelder, dubbele garage en mooie Z-gerichte tuin met terras. Grondopp. 300m².
(E0154)

BRUGGE (Centrum)

TK: Loft in ruwbouw in voormalige loodsen van gistfabriek. Totale woonopp. 136m². Aankoop garage mogelijk. (A0216)

WES INTERNATIONAAL ACTIEF

WES voert diverse opdrachten uit in Oost-Europa:

Roemenië en Slowakije

In het kader van het beleid ten aanzien van Centraal- en Oost-Europa doet de Vlaamse overheid een beroep op Vlaamse promotoren om samenwerkingsprojecten op te zetten met partners in de landen waarmee een verdrag is gesloten. WES Onderzoek & Advies is de Vlaamse promotor van twee trainingsprojecten op het vlak van toeristische planning en ontwikkeling in de regio's Valcea in Roemenië en Zamagurie in Slowakije.

WES ontwikkelde en implementeerde in nauw overleg met de lokale projectpartners een volledig trainingsprogramma. Tijdens de trainingen in de eerste helft van 2002 werden de verschillende stappen van strategische planning in toerisme uit de doeken gedaan en toegepast op de situatie in respectievelijk Roemenië en Slowakije.

De deelnemers waren vertegenwoordigers uit zowel de private als de publieke toeristische sector. Eén van de doelstellingen van het project is immers het bewerkstelligen van een beter begrip tussen de private toeristische sector en de overheidsinstanties actief op het vlak van toerisme.

Het meer praktische aspect kreeg een vervolg onder de vorm van een studieweek in Vlaanderen die doorging in de maand september 2002. De Roemeense en Slowaakse participanten konden dan kennismaken met een reeks 'best practices' uit de toeristische sector in Vlaanderen.

WES bracht de participanten onder meer in contact met de logiesector in Vlaanderen, enkele toeristische regio's en infocentra, diverse musea en een aantal toeristische bezienswaardigheden. Deze bezoeken werden telkens gecombineerd met een uiteenzetting door de verantwoordelijken. Ook de Vlaamse gastronomie komt aan bod in het programma. Op deze manier streeft WES ernaar een positieve impuls te geven aan de toeristische ontwikkeling van zowel Valcea County in Roemenië als de Zamagurie-regio in Slowakije.

■ Voor het trainingsprogramma werkten WES-medewerkers Els Lowyck en Katrien Bauters zowel theoretisch als toegepast, waarbij naderhand de theorie getoetst werd aan praktische voorbeelden.

Roemenië (bis)

Het gebrekkig kwaliteitsniveau in de verschillende geleidingen van de toeristische sector vormt een grote hindernis om het toerisme in Roemenië ten volle te kunnen ontwikkelen. Nochtans wordt de verdere uitbouw van het toerisme er aanzien als een belangrijk onderdeel van de ontwikkelingspolitiek op nationaal niveau.

In samenwerking met het Roemeense Ministerie voor Toerisme, stelt WES Onderzoek & Advies een kwaliteitsreglementering op voor de hotelsector in Roemenië. Op basis van ruim 650 criteria zal het kwaliteitsniveau van de hotels worden geëvalueerd. Bij een voldoende hoge score zullen hotels, ongeacht het sterrenniveau, een kwaliteitscertificaat kunnen krijgen. Dit certificaat moet dienen als een kwaliteitsgarantie voor de internationale toerist.

■ Met de ontwikkeling van het kwaliteitslabel gingen ook een aantal vormingssessies gepaard voor de medewerkers van het Roemeense Ministerie voor Toerisme die zullen instaan voor de kwaliteitscontrole en voor professionelen uit de private sector. Verder ziet u op de foto (midden vooraan) Rik De Keyser, beheerder-directeur WES; (links) de secretaris-generaal van het Roemeense Ministerie van Toerisme; en (uiterst rechts) Anne Verhaeghe, marktonderzoeker-consultant WES.

Slovenië

De afdeling Milieu van WES Onderzoek en -advies voerde in opdracht van HEMMIS recent een project uit in Slovenië. De opdracht betrof het leveren van bijstand bij het opstellen van een structuurplan voor Lake Bukovnica, een stuwmeer van ongeveer 1 ha in de meest oostelijke regio van het land, meer bepaald in de gemeente Dobrovnik.

Omwille van de rust en prachtige omgeving oefent het meer een grote aantrekkingskracht uit op de lokale bevolking. In de weekends en de vakantieperiodes komen talrijke dagrecreanten verpozen aan de oevers van het meer, terwijl er nauwelijks enige infrastructuur aanwezig is. Het meer zelf wordt evenmin op een ecologisch verantwoorde wijze beheerd. Bovendien komen sedert kort ook grote aantallen extra bezoekers die aangetrokken worden door een waterbron met heilzame werking en de aanwezigheid van een 25-tal zogenaamde bio-energetische punten.

Het samenwerkingsproject had dan ook tot doel :

- de huidige situatie te evalueren, in het bijzonder met betrekking tot de druk van de diverse vormen van recreatie op het natuurlijk ecosysteem,
- een strategie te ontwikkelen voor een duurzame ontwikkeling en beheer van het meer, wat volgende aspecten inhoudt:
 - bescherming van de ecologisch waardevolle zones,
 - ontwikkeling van een milieuvriendelijke recreatie,
 - creatie van inkomsten voor de lokale bevolking,

- het leveren van advies bij het opstellen van een businessplan om deze strategie vorm te geven.

Deskundigen van WES en HEMMIS brachten zowel begin april als begin juli een bezoek aan de streek. WES bracht zijn kennis en ervaring in op het vlak van milieu-impact evaluatie, toerisme en strategie-ontwikkeling.

■ Zicht op Lake Bukovnica; het stuwmeer ligt temidden van uitgestrekte wouden en wordt gekenmerkt door een zeer hoge ecologische waarde.

■ De lokale autoriteiten wensen daarom een beleid te ontwikkelen om op een geschikte wijze om te gaan met de sterk toegenomen recreatieve druk.

Letland

WES voert, in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, het project "Latgale Spatial Structure Plan" uit, dat de opmaak van een ruimtelijk structuurplan inhoudt voor de regio Latgale in Letland. Latgale is de meest oostelijke regio van Letland, grenzend aan Rusland en Wit-Rusland. De regio heeft een oppervlakte van 17.500 km² en een bevolking van 450.000 inwoners.

In een vroeger Phare-project was WES reeds betrokken bij de oprichting van een regionaal ontwikkelingsagentschap (**Latgale Regional Development Agency - LRDA**) en de uitwerking van een regionale ontwikkelingsstrategie. Thans wordt, in samenwerking met dit ontwikkelingsagentschap en de ruimtelijke planners op nationaal en districts-niveau, gewerkt aan een ruimtelijk structuurplan voor de regio. Een ruimtelijk structuurplan geeft aan hoe de ontwikkelingsstrategie zich ruimtelijk in de regio zal vertalen. Het vormt de basis voor alle, meer gedetailleerde, vormen van ruimtelijke planning en ordening.

Dit project is op verschillende vlakken baanbrekend.

- Planning op regionaal niveau in Letland bestaat op heden enkel op papier. Gehoopt wordt dat het project ook voorstellen zal formuleren voor het opzetten van het vereiste institutionele kader.
- Het wordt ook het eerste "ruimtelijk structuurplan" in Letland. De methodiek van structuurplanning is nog niet bekend in Letland. Heel wat inspanningen zullen dan ook gaan naar het uitwerken en aanleren van de planningsmethodiek middels formele en on-the-job opleiding.
- Alle Vlaamse en Letse projectmedewerkers werken met elkaar samen via een virtueel werk- en communicatieplatform op het internet. Rapporten, teksten, referenties, bronmateriaal en agenda's worden op een portaal-site verzameld waardoor de interne projectcommunicatie vlotter en efficiënter kan verlopen.

Naast de opmaak van het ruimtelijk structuurplan, wordt binnen dit project ook managementondersteuning gegeven aan het LRDA (www.latgale.lv) in de vorm van ondersteuning bij projectidentificatie en -formulering, opleiding en institutioneel advies.

■ In de meest oostelijke regio van Letland werkt WES op een baanbrekende manier mee aan het eerste ruimtelijk structuurplan van dit land.

WES PROJECTEN IN DE KIJKER

Mogelijke samenwerking met Zuid-Afrika

Op 25 september ontvingen we bij WES Onderzoek & Advies de Zuidafrikaanse minister Belot, verantwoordelijk voor toerisme, milieu en economie binnen Free State Province. Doel van zijn bezoek was om mogelijke gezamenlijke projecten in het kader van toerisme en milieu te bespreken. Bijzondere aandacht ging naar de opportuniteiten in verband met trainingsprojecten op het vlak van Tourism Destination Management.

■ van links naar rechts: **Rik De Keyser**, beheerder-directeur WES, **minister Belot**, **Els Lowyck**, stafmedewerker afdeling Toerisme WES en **Ms. Mgxwati** van de Zuidafrikaanse ambassade. Rechtsstaand: **Mr. Mavuso**, Free State Province, Deputy Director Trade & Industry.

De Rede van de Gouverneur

Opmaak: Joy! Gistel

Op 15 oktober 2002 heeft de heer Paul Breyne, gouverneur van West-Vlaanderen, ter gelegenheid van de openingszitting van de Provincieraad, een toespraak gehouden over 'sociale impulsen aan steden en gemeenten'. Hierin werd het Sociaal Impulsfonds, dat via het decreet van 14 mei 1996 werd ingesteld en vanaf 1 januari 2003 wordt

opgeheven, geëvalueerd. Uit deze evaluatie blijkt dat het Sociaal Impulsfonds vooral de verdienste heeft dat een gezamenlijke sociale beleidsplanning tot stand is gekomen tussen gemeente en OCMW, waardoor de aandacht vanwege het lokale bestuur voor de armoede- en leefbaarheidsproblematiek sterk is toegenomen. WES Onderzoek & Advies stond mee in voor het onderzoek, de informatieverzameling en het ter beschikking stellen van de tekst voor deze redevoering. Personen die geïnteresseerd zijn in de publicatie van de rede, kunnen een gratis exemplaar afhalen bij WES.

WES organiseerde twee seminars rond duurzaam toerisme

Als projectpartner van het Infopunt Duurzaam Toerisme organiseerde WES Onderzoek & Advies volgende seminars:

- "Duurzaam logies - theorie en praktijk" ging door op 22 oktober en was bedoeld voor de logiessector in Vlaanderen om kennis te maken met de principes van duurzaam toerisme toegepast op de logiessector.
- Met "Lessen in duurzaam toerisme" richtten wij ons vooral tot de onderwijssector in Vlaanderen om de principes van duurzaam toerisme via lessen en leerpakketten te introduceren. Dit seminarie had plaats tijdens de herfstvakantie, nl. op 28 oktober.

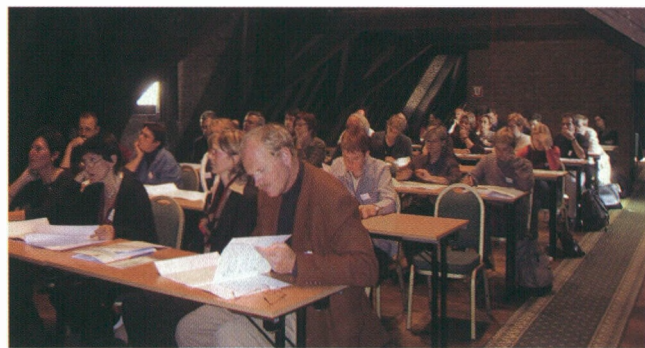
Na een korte inleiding met betrekking tot duurzaam toerisme en de rol van de logiessector en het onderwijs hierin, volgden een aantal cases van experts uit binnen- en buitenland die aantonen hoe duurzaam toerisme effectief in de praktijk wordt toegepast.

INFOPUNT DUURZAAM TOERISME Het Infopunt Duurzaam Toerisme is een initiatief van de Vlaamse Minister voor Werkgelegenheid en Toerisme en van Toerisme Vlaanderen in samenwerking met Wegwijzer vzw en WES Onderzoek & Advies.

■ **Urbain Claeys**, administrateur-generaal Toerisme Vlaanderen, verwelkomde de sprekers en participanten.

■ **Beide seminars**, met in totaal een 100-tal belangstellenden, gingen door in het cultuur- en congrescentrum "Het Pand" te Gent.

WES Milieu informeert

IFEST 2002

Van 22 tot 25 oktober 2002 was WES Onderzoek & Advies aanwezig op IFEST. Tijdens deze milieubeurs werd de WES VLAREM CHECKLIST® voorgesteld. De bezoekers van onze beursstand hadden bovendien de gelegenheid om dit softwarepakket te winnen. Uit de vele antwoorden wist één deelnemer tevens de schiftingsvraag juist te beantwoorden. Piet Vercruysse, preventieadviseur en milieucoördinator van Belgocontrol, is de gelukkige winnaar. Binnenkort wordt het softwarepakket gebruiksklaar bij hem geïnstalleerd.

■ Claude Lybeer (WES Milieu) in gesprek met Piet Vercruysse van Belgocontrol, winnaar van de WES VLAREM CHECKLIST®

■ Isabel Dobbelaere (WES Milieu) op de stand van WES tijdens Ifest 2002

JAARAGENDA MILIEUCOÖRDINATOR 2003

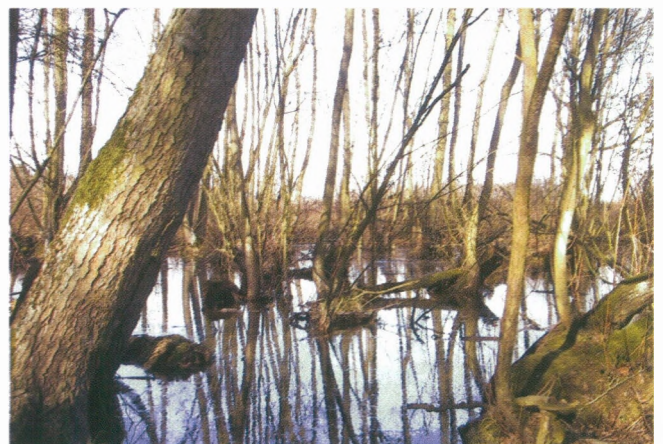
De jaaragenda milieucoördinator 2003 is er! De milieuthema's van 2003 zijn: milieuzorgsystemen (stappenplan, opbouw, sensibilisatie van werknemers en klachtenregistratie en -behandeling), grondverzet, gevaarlijke stoffen: nieuwe codering gasflessen, erkende deskundigen, Vlarem en de brand-

weerdiensten, interne en externe communicatie voorzien in Vlarem, milieuvergunningsprocures.

Wie nog geen agenda heeft en alsnog een gratis exemplaar wil ontvangen, mail dan snel uw adres-gegevens naar isabel.dobbelaere@wes.be.

INTEGRAAL WATERBEHEER NU OOK OP LOKAAL NIVEAU

De Europese Kaderrichtlijn Water (22/12/2000) legt alle lidstaten op voor elk stroomgebied een beheersplan op te maken dat gebaseerd is op de principes van integraal waterbeheer. De richtlijn vormt het raamwerk voor het integraal waterbeleid van de Unie én van de lidstaten, die de Europese regelgeving naar eigen wetgeving moeten omzetten. De kaderrichtlijn heeft een grote impact, zelfs tot op lokaal niveau. Wat Vlaanderen betreft heeft de Vlaamse Regering op 19 juli 2002 het **voorontwerp van decreet betreffende het integraal waterbeleid** goedgekeurd. Het voorontwerp vormt de eerste stap naar een wettelijk kader voor het waterbeleid in Vlaanderen. Eén van de belangrijkste bepalingen van deze regelgeving is de verplichting tot opmaak van een bekkenbeheersplan per rivierbekken. Vlaanderen werd ingedeeld in 11 bekkens. Er zijn echter nog veel meer deelbekkens en ook voor elk van deze deelbekkens dient een beheersplan te worden opgemaakt. Dit wordt geregeld via de Samenwerkingsovereenkomst 2002-2004 tussen het Vlaamse Gewest en de Provincies en gemeenten, meer bepaald via de cluster water waar gemeenten de mogelijkheid krijgen een **DuLo-waterplan** op te stellen. Tenslotte zijn er nog de polders en wateringen die via een recent subsidiebesluit (18 januari 2002) worden aangespoord tot de opmaak van een **waterhuishoudingsplan**. Info: ir. Johan Lammerant, afdelingshoofd WES Milieu (050/36.71.32).

UW PARTNER IN BEDRIJFSINTERNE MILIEUZORG

ONDERZOEK &
ADVIES

tel. + 32 50 36 71 32
fax + 32 50 36 31 86
www.wes.be
milieu@wes.be

MILIEUZORGSYSTEMEN ISO 14001 EN EMAS

- Ruime ervaring: zowel individuele begeleiding als groepsbegeleiding
- Unieke software:
 - ➔ **EMAServer ISO 14001 WES®** voor de bepaling van de significante milieuaspecten
 - ➔ **WES VLAREM CHECKLIST®** ter ondersteuning doorlichting milieuwetgeving
- Integratie met kwaliteit (ISO 9001/2000) en/of veiligheid (OHSAS 18001)
- Meerdere lead auditors ISO 9001 en ISO 14001

BEGELEIDING MILIEUCOÖRDINATOR

- Meerdere erkende externe milieucoördinatoren
- Ervaring in tal van sectoren, over gans Vlaanderen
- Milieuvergunningsaanvragen, decretale milieu-audits, bemiddeling met overheden, milieucommunicatie,...
- Unieke software: **WES VLAREM CHECKLIST®** ter ondersteuning doorlichting milieuwetgeving

INDUSTRIËLE MER

- Ruime ervaring met MER's voor hinderlijke inrichtingen
- Beschikbaarheid van erkende MER-deskundigen voor alle gevraagde MER-disciplines (water, bodem, geluid, lucht, mobiliteit, ruimtelijke aspecten, landschap, fauna en flora, volksgezondheid)

Al gehoord van de WAP?

De nieuwe Wet op de Aanvullende Pensioenen

Stephan Janssen

Knowledge Manager

Ernst & Young Tax Consultants

Vanaf 1 januari 2003 treedt de nieuwe wet op de aanvullende pensioenen, beter bekend onder de afkorting "WAP", in werking. Tenminste, dat verwachten we toch. Het sociale luik werd reeds enkele maanden geleden goedgekeurd en binnenkort zet het Parlement ook zijn schouders onder het fiscale luik. Wat zit er aan te komen ?

De drie pijlers

Het Belgisch pensioenstelsel wordt ook wel eens voorgesteld als een stelsel met drie pijlers. De eerste pijler is het **wettelijk pensioen en aanverwante uitkeringen**. De derde pijler is wat u zelf spaart voor uw oude dag onder de vorm van **levensverzekeringen en pensioenspaarplannen**. De tweede pijler bestaat uit de **aanvullende pensioenregelingen voor werknemers**, hetzij op sectoraal niveau, hetzij op ondernemingsniveau. Deze tweede pijler wordt op dit ogenblik geregeld door de wet Colla van 6 april 1995. De wet wordt echter herschreven om zowel sociaalrechtelijk als fiscaal meer duidelijkheid te verschaffen.

Aan het stelsel van de groepsverzekering als dusdanig verandert er niet zoveel. De voornaamste nieuwigheden moeten we zoeken op het vlak van de individuele pensioentoezeggingen (zowel voor werknemers als voor bedrijfsleiders), op het vlak van de mogelijkheid van zogenaamde cafetariaplannen en op het vlak van de Tak-23 verzekeringen.

De individuele pensioentoezegging

De individuele pensioentoezegging wordt op dit ogenblik enkel voor bedrijfsleiders gebruikt. In de toekomst kan het ook voor werknemers, maar de voorwaarden zijn erg strikt. Zo is voor een individuele pensioentoezegging voor werknemers onder meer vereist dat er reeds een collectieve regeling bestaat voor alle werknemers en dat de pensioentoezegging extern wordt gefinancierd.

Voor zelfstandige bedrijfsleiders is de individuele pensioentoezegging daarentegen heel wat interessanter naar de toekomst toe.

De premies die de onderneming betaalt voor de individuele levensverzekering van de bedrijfsleider zijn voortaan aftrekbaar alsof het zou gaan om een premie voor een groepsverzekering. Dit houdt in dat de premies betaald door de onderneming geen voordeel van alle aard zijn in hoofde van de bedrijfsleider.

De onderneming kan de premies als beroepskost in aftrek brengen in de mate dat de premie de zogenaamde 80%-grens niet overschrijdt. Deze 80%-grens is nu ook al van toepassing bij groepsverzekeringen. Ze houdt in dat de totale som van de wettelijke en extra-wettelijke pensioenen niet meer mag bedragen dan 80% van de laatste normale bruto-jaarbezoldiging. De bijkomende verzekering mag dus niet tot gevolg hebben dat die 80% wordt overschreden. Bij de uitkering is er een aanslagvoet van 16,5% op voorwaarde dat er een "tijdige" uitkering gebeurt. Met tijdige uitkering bedoelen we dat het pensioenkapitaal wordt uitgekeerd hetzij bij overlijden, hetzij bij pensionering, hetzij op de leeftijd van 60 jaar.

Cafetariaplannen

Een tweede belangrijke nieuwigheid in deze wet betreft de cafetariaplannen. Het gaat om een pakket van diensten dat de werkgever aanbiedt aan zijn personeel, gratis of tegen een verlaagde prijs. De werkgever biedt een lijst van mogelijkheden aan (een "menu", vandaar de term "cafetariaplan") waaruit de werknemer mag kiezen binnen een bepaald budget.

Bijvoorbeeld: de werknemer mag voor een bepaald bedrag kiezen uit:

- premies voor overlijdensverzekering;
- premies voor hospitalisatieverzekering;
- premies voor pensioenopbouw;
- ...

De jongere werknemer zonder kinderen zal wellicht meer geïnteresseerd zijn in de pensioenopbouw, terwijl de wat oudere collega met kinderen wellicht wat meer uitkering wil krijgen mocht hij overlijden. Iedere werknemer kan dus zijn eigen voorkeur bepalen. In sommige gevallen wordt een dergelijk cafetariaplan nog verder uitgebreid met voordelen op het vlak van een bedrijfswagen (wat minder premies in ruil voor een wagen boven het budget).

Vandaag de dag is het fiscaal lot van dergelijke cafetariaplannen alles behalve duidelijk. Vooral als het plan verzekeringen bevat die andere risico's dekken dan overlijden en leven, doet de fiscus moeilijk.

Aan die onzekerheid komt nu een einde. De nieuwe wet houdt expliciet rekening met de mogelijkheid om een dergelijke waaier van verzekeringen aan te bieden.

De wetgever eist echter ook een gedifferentieerd beheer van de premies. Dit betekent dat elk onderdeel van het plan zijn eigen fiscaal regime moet ondergaan.

Daartoe moet de verzekeringsmaatschappij de premies en de uitkeringen dus differentiëren.

Tak 23 verzekeringen

Tak 23 verzekeringen zijn verzekeringen waarvan het rendement niet vast bepaald is. Het rendement is gekoppeld aan de evolutie van de investeringswaarde van beleggingsfondsen. Dat kan dus goed gaan, maar soms ook slecht (kijk maar naar het huidig beursklimaat). Omdat het rendement in principe dus niet gegarandeerd is, werd deze verzekeringstechniek nooit echt aanvaard door de fiscus.

Dat verandert. De verzekering onder tak 23 wordt aanvaard als verzekeringstechniek. Maar de werkgever is wel verplicht een minimumrendement te garanderen, met andere woorden: als de verzekeringsmaatschappij een bepaalde minimum opbrengst niet haalt, moet de werkgever het verschil bijpassen. De voorwaarde van minimaal rendement geldt niet voor zelfstandige bedrijfsleiders.

Er zit muziek in aanvullende pensioenen

De demografisch evolutie zal de druk op de pensioenlasten aanzienlijk doen toenemen. Deze wet is een belangrijke stap om die druk onder controle te houden. Door aanvullende pensioenen te voorzien voor bijna iedereen, kan het basispensioen lager gehouden worden.

Merk nog op dat er ook gewerkt wordt aan een verbeterd stelsel voor aanvullende pensioenen voor zelfstandigen.

Beide wetswijzigingen zouden nog dit jaar moeten gestemd worden. Er is dus nog heel wat werk aan de parlementaire winkel.

U krijgt alle ruimte om uw vleugels uit te slaan.

www.acerta.be

Acerta Verzekeringsmakelaar

CDV Nr. 41373

Geeft verzekeringsadvies aan zelfstandigen en KMO's inzake aanvullende sociale verzekeringen.

Als onafhankelijk makelaarskantoor zoeken

wij voor u naar de optimale combinatie van wettelijke én aanvullende verzekeringen, niet alleen op fiscaal en juridisch vlak, maar ook qua prijszetting en inhoud.

Wij maken het voor u waar.

Vertrouw op ons voor uw begeleiding inzake:

- Groepsverzekeringen en Cafetariaplannen;
- Aanvullende sociale verzekeringen, o.a. pensioen, hospitalisatie, gewaarborgd inkomen en aanvullende zorgverzekering;
- Wettelijk verplichte verzekeringen zoals arbeidsongevallen;
- Burgerlijke aansprakelijkheid.

Meer info?

Contacteer vrijblijvend
Frans Laurijssen
Grote Markt 19, 8500 Kortrijk
tel.: 03-829 23 95
frans.laurijssen@acerta.be

'West-Vlaanderen Werkt'

Abonnement 2003: € 25

(BTW en port inbegrepen).

Jaargang 2003 telt vier edities. Als u intekent op een jaarabonnement ontvangt u gratis het facet: 'Het hoger onderwijs in West-Vlaanderen: een strategische studie'.

U kunt een abonnement 2003 aanvragen bij
Sabine Simoens,
e-mail: sabine.simoens@wes.be
fax 050-36 31 86
tel. 050-36 67 78

Toerisme

(BTW inbegrepen, exclusief portkosten)

Tourism Studies in Bruges, 2002, 64 blz., € 15,00

Het volgende nummer van West-Vlaanderen Werkt

wordt een themanummer over **'MOBILITEIT'** in West-Vlaanderen

met bijdragen over

- (de ondertunneling van) de Koninklijke Baan
- grote wegeninfrastructuurwerken en hun invloed op onze bedrijven
- binnenscheepvaart
- regionale luchthavens
- spoorwegverkeer

en daarnaast onze vaste rubrieken:

Bedrijf in de kijker, Conjunctuurnota, Kort Genoteerd, WES Milieu Informeert, WES Nieuws en Fiscale Focus.

➔ **Persmededelingen kan u bezorgen aan de redactiesecretaris: sabine.simoens@wes.be.**

Reeks WES

(BTW en port inbegrepen)

- O. Vanneste, Verzamelde toespraken, 1980-1989, 1990, 520 blz., € 26,28
- N. Vanhove, J. Theys, West-Vlaanderen 2000- Een strategie voor economische ontwikkeling, 1990, 468 blz., € 25,29
- O. Vanneste, Verzamelde toespraken, 1990-1996, 1997, 464 blz., € 32,23

Reeks Facetten van West-Vlaanderen

(BTW inbegrepen, exclusief portkosten)

- Telecommunicatie morgen-Telematicadiensten en ISDN-netwerk, 1990, 28 blz., € 2,35
- Strategisch marketingplan voor het toerisme te Knokke-Heist, een toeristisch beleidsactieplan, 1991, 32 blz., € 2,35
- Het vakantie- en korte-vakantiedrag van de Belgen in de periode 1982-88, 1991, 44 blz., € 3,37
- De economische betekenis van het toerisme te Brugge, 1992, 96 blz., € 6,45
- Mogelijkheden voor het riviertoerisme in West-Vlaanderen, 1993, 72 blz., € 4,21
- Het vakantie- en korte-vakantiedrag van de Belgen in de periode 1982-1991, 1994, 32 blz., € 4,96
- Bedrijventerreinen in West-Vlaanderen, 1994, 52 blz., € 13,63
- West-Vlaanderen in cijfers, 1995, 119 blz., € 19,58
- Het internationaal toeristisch marketingplan voor België, 1996, 84 blz., € 19,58
- Evolutie van de productie en verwerking van huishoudelijk afval in de provincie West-Vlaanderen, 1997, 94 blz., € 21,07
- Socio-economische profielen van de arrondissementen in West-Vlaanderen, 1998, 148 blz., € 22,31
- Bezetting van de bedrijventerreinen in West-Vlaanderen, 1998, 322 blz., € 36,94
- Het logiesaanbod aan de kust, 1998, 56 blz., € 14,63
- Mestproblematiek in de provincie West-Vlaanderen 1999, 73 blz., € 18,59
- Behoeftenanalyse hoger onderwijs in West-Vlaanderen 1999, 40 blz., € 12,39
- Bevolking en gezinnen in West-Vlaanderen 2000-2010, 1999, 44 blz., € 12,39
- De integratie van moeilijk plaatsbare groepen op de arbeidsmarkt in West-Vlaanderen, 2002, 65 blz., € 15,00

De volledige lijst van alle publicaties van WES Onderzoek & Advies kunt u verkrijgen bij Sabine Simoens,

e-mail: sabine.simoens@wes.be

fax 050-36 31 86

tel. 050-36 67 78

of op www.wes.be, klik op 'bestellen'

- ervaring (30 jaar)
- eigen carrosserie (spuitcabine en droog-installatie)
- eigen werkplaats
- alle dagen open (zaterdag tot 18.00 u.)
- klassewagens
- directiewagens Mercedes Benz
Porsche
BMW

**Garage
Carrosserie**

De Decker Et. & Zoon

Rivierstraat 2 • 8020 Oostkamp-Moerbrugge
tel. 050 82 24 69 • fax 050 82 78 12

ZEEBRUGGE

EEN NETWERK OP EUROPA

Met een ruim aanbod
van roro- en
containerlijnen
en frequente
hinterlandverbindingen
langs de weg,
per spoor of per barge
bereikt u via
Zeebrugge
moeiteloos uw klanten.

Havenbestuur Brugge-Zeebrugge
M.B.Z. NV
Isabellalaan 1, B-8380 Zeebrugge
Tel. 050 54 32 11
Fax 050 54 32 24
Internet: <http://www.zeebruggeport.be>
E-mail: mbz@zeebruggeport.be

